

מזל התאחדותנו

יוצא לאור

ע"י התאחדות אברכים חסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגדול שליט"א

בני ברק - אלעד

ט' טבת תש"ע

ויגש

שנה י"ד גליון תרמ"א

לרגל מלאת י"ג שנים להופעת גליונינו:

תוכן העניינים

- לקח טוב עמוד ב'
- קול תפילה עמוד ג'
- שבת בשבתו עמוד ד'
- דבש תמרים עמוד ה'
- בשפתי צדיקים עמוד ו'
- פרפראות להכמה עמוד ז'
- ודרשת וחקרת עמוד ח'
- פניני התורה עמוד י"א
- חוקים להורותם עמוד י"ג
- הילולא הצדיקא עמוד י"ד
- דבר בעתו עמוד י"ז
- משולחן מלכים עמוד י"ח
- דברות קודש עמוד כ"ז

והריקותי לכם ברכה עד בלי די" (מלאכי ג, י)

בלב מלא שמחה והתרוממות הנפש, נגשים אנו בזה להכנס לשנת ה'יד למקראי קודש, ובשער בת רבים נישא אלומות גודש, בשבח והודאה להש"ת על אשר הגיענו עד הלום, זה רבות בשנים להוציא לאור גליונינו נופך ספיר ויהלום, ומן הבאר ההוא ישקו העדרים, בהני עשרה מדורים, באופן נאה ערוכים ומדורים, כאשר עיניכם תחוינה מישרים, הן ב"לקח טוב" אלו הדברים, שנלקטו מפי סופרים וספרים, ומדי "שבת בשבתו" נאמרים, ומאיך גיסא כ"דבש תמרים", מרבותינו הקדושים והטהורים, גם "בשפתי צדיקים", אמרי קודש בכיאר הפסוקים, עוד בו "פרפראות להכמה" המלאים זיו ונוגה מפיקים, וכן ב"ודרשת וחקרת" פלפולים נחמדים וחיידושים מבריקים, ואף גם זאת "פניני התורה" מהנלמד בחכורת יסודי התורה היחודיים נפלאים ומתוקים, גם לרבות "חוקים להורותם" אשר בו חידושי הלכות מדברי הפוסקים, כמו כן ב"הילולא הצדיקא" תולדותיהן ומעשיהן של צדיקים, ובימי הגים וחמנים, "דבר בעתו" בגודל קדושת הימים הנעלים.

אחרון אחרון חביב, זה שנתיים ימים מאז אשר נמלנו על שכמינו, להרוות צמאון אנשי שלומינו, בהעתקת השיחות קודש מכ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א אשר זכו לעלות על "שולחן מלכים", ובמקראי קודש מתענגים בתענוגים, תלמידים וחסידים אשר באילנא דחיי קשורים ואדוקים, וכן ת"ח ורבנים בכל קצוי תבל מברכים עליהם ברכת הנהנין, ומשבחים במודים דרבנן.

ובכן הזמן גרמא לתת הודאה על העבר בהני ימלי מעלייתא, על גליונינו אשר מופיע זה רבות בשנים כולן שוין לטיבותא, וכל העם הרואים את הקולותי מדי שבת בשבתא, מברכין עליו ברכת התורה ביקר ורבותא, וכל רואיהם יגילו לאורו בשמחה ובחדוותא, בהתענג נפשם כראותם פארה הודה זיוו הדרתא.

והיות שקיי"ל כבית הלל שמוסף והולך ומעלין בקודש, אמרנו לבוא השתא באומ"ר הבא מן החדש, ומדור זה בשם "קול תפילה" יכונה, והוא לקוטי בתר לקוטי אמרות קודש בעניני תפילה נאמרים, מלוקט מפי סופרים וספרים, על פרשת השבוע ערוכים ומדורים, ודבר בעתו מה טוב להתחיל דייקא בשבוע זו כאשר בספרי קודש האריכו בכיאר הפסוקים בפרשתן ע"ד העבודה יוגש אליו יהודה דקאי על איש יהודי הניגש לתפילה לפני הקב"ה, ויאמר בי אדני ידבר עבדך דבר באזני אדני, בדיבורי תפלה ותחננונים, על כן הזמן גרמא להתחוק בדבר זה ולהוסיף המאמר הלו ותקותינו איתנה שיתענגו בה הקוראים.

והננו לסיים מעין הפתיחה, בתודה והלל ערוכה, קדם אלוקי המערכה, על אשר זיכנו עד עתה להוציא לאורה מתוך רב הצלחה, וראינו בעבודתנו סימן ברכה, כן יזכינו השי"ת עוד רבות בשנים להמשיך בעבודת הקודש ברבי' והמשכה, לרומם קרן התורה והחסידות אלף פעמים ככה, ולהשקות הצמאים לדבר ה' בלי קצבה והערכה, עד נזכה לביאת מלכא משיחא, ומלכינו כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

להכנסת מודעות, ברכות מזל טוב,

הנצחת שם, לעילוי נשמת

ולכל שאר עניני המערכת

הארות והערות וכדו'

אפשר לפנות

להר"ר אלטער אשר אנטשיל

אילאוויטש הי"ו

011-972-527648437

לקח טוב

ליקוטים יקרים, מפיו סופרים וספרים
ע"ד מוסר והסידות נאמרים

בכחינת לא ואין היינו בבחינת שפלות וענוה, ועל ידי זה שלחתם אותי הנה, היינו על ידי רוח נשברה ממושיכים אותי אליכם, כמו שכתוב אשכח את דכא, כי האלקים ירצה גם כששורה על העולם בחינת אלקים מדת הדין, צריכים גם כן לאחוז במדת שפלות ורחם נשברה כמבואר, ועל ידי זה וישימני לאב לפרעה, רצונו לומר אהיה לאב ואדון על בחינת הדין להמתיקו לרדמים אמר כן יהיה רצון. (אמרי אלימלך)

☆

ויאמר אליהם אל תרגזו בדרך וכו', ופירש רש"י ז"ל אל תתעסקו בדבר הלכה וכו' והנה לכאורה קשה למה לא צווה יעקב לבניו כשירדו למצרים שלא יעסקו בדבר הלכה ועוד קשה האין יכול יוסף לצוותם שלא יתעסקו בדבר הלכה הלא איתא בגמרא לעולם ישליש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בגמרא ופריך בגמרא ומי ידע כמה חיי לא צריכא אלא ליומי נמצא מוכרח אדם ללמוד בכל יום הלכה ונראה לבאר על פי ב' הקדמות א' כי סימן זה היה מסור בידו של יעקב כשלא ימות אחד מבניו בחייו אינו רואה פני גיהנם והקדמה ב' על פי מאמר חכמינו ז"ל שמוכרחים היו האבות שחיו בכללות ת"ק שנים כימי השמים על הארץ והנה ידוע שבאם היה ידוע אדם כמה חיו יכול ללמוד שליש משנותיו מקרא ושליש משנותיו משנה ושליש משנותיו גמרא נמצא לפי זה שיעקב כשראה שאין יוסף אתו וסבור שהוא מת נמצא נתבטל הכמחה אדת והיה ירא לנפשו שמה נתבטל הכמחה השניה גם כן ולא ידע כמה ימי חיו ולא היה יכול לצוות את בניו שלא יתעסקו בדבר הלכה כי מוכרחים הוה ללמוד בכל יום הלכה כנ"ל אמנם יוסף היה ידע בעצמו שהוא חי ולא נתבטל הכמחה שניה וידע שיש לו ליעקב לדחות כמה שנים וממילא לא נתבטל הכמחה ראשונה גם כן וכדאי לא ימות אחד מבניו בחייו ויכולו ללמוד הלכה כשיבוא לביתם.

יוסף אחיכם נשאו עיניהם וראו כי קרן אור פניו זה שאמר כי נבהלו מפניו וגם מיושב קש"י הראשונה שאמר להם יוסף אני יוסף ועומד אני בצדקי ולמען תהיו לכם לאות שכנים דברי העוד אבי חי ותכלו לראות פני אם הוא בדומה לו עדיין שלא נאבד ממנו הצלם אלהים ועי"ז לא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו שהי רואים שדומה ממש לשל אביהם. (באר מנחם)

☆

ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם וגו' כי למחיה שלחני אלקים לפניכם. יש לפרש על פי מאמר חכמינו ז"ל אין ועתה אלא תשובה דהיינו כשהאדם עושה תשובה אף על פי כן הוא מיצר דואג מאוד על העבירה שעשה שאף על פי שעושה תשובה מכל מקום עבר על רצון הבורא יתברך שמו לזה אמר ועתה היינו אם עושים תשובה באמת אל תעצבו וגו' כי יש לחשוב רחמנא ליצלן שהיה לסבה, שנדע לפעמים שיש איוה נשמה בעמקי ואינה יכולה לצאת משם ובסבה זה שעושה העבירה רחמנא ליצלן, הוציא הנציצות הקדושים משם, דכשחזר בתשובה שלימה מוציא גם הקדושה שהיה מובלע שם וזה כי למחיה שלחני אלקים לפניכם.

(דברי יהואל)

☆

ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים וישימני לאב לפרעה, מלת ועתה לכאורה אינו מובן, ויבואר על פי מה ששמעתי מאאמור"ר וממאגלניצ"ע ז"ל, כי בדרך הזה עיקר העבירה הוא רוח נשברה, לכן בדרך הזה שנתרבה תוקף הצרות והולא דינא קשיא רח"ל, צריך להיות עיקר העבודה ברוח נשברה, למיהוי ההוא רוחא תקיפא נשברה, והנה על ידי שפלות ורחם נשברה, גורם גם כן השראת השכינה בין ישראל כמו שכתוב (ישעיה נג, טו) אשכח את דכא, והוה ועתה לא אתם נדע אמרם ז"ל (בראשית רבה כא, ו) אין ועתה אלא תשובה והיינו כי עיקר התשובה הוא לא אתם שאתם תהיו

ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה. ונראה דהנה יוסף היה גדול מפרעה בנבואה ובחכמה, כי פרעה לא ידע פתרון חלומו אף שהיה בקי באצטונגניות, אבל יוסף פתרו לנכון, ואז אמר פרעה הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו, ותרגום אונקלס שיש בו רוח נבואה, וגם את גדול חכמתו שיבה, כמו שאמר אין נכון וחסם כמוך, והנה איתא בגמרא (פסחים דף ס"ז) כל הכועס אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו, ואם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו, והוה שאמר יהודה ליוסף, אמת שכעת אתה גדול בנבואה ובחכמה יותר מפרעה, אבל השמר והזהר, אל יחר אפך בעבדך, אל תכועס, כי אז תסתלק נבואתך וחכמתך ותהא רק כפרעה, והוה שאמר כי כמוך "כפרעה", כלומר אם יחר אפך תהא "כפרעה" ולא יותר.

☆

ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו, ולכאורה למה חי צריך לשאול את אחיו על האביו העוד אבי חי הלא ידע שהוא חי, ועוד יש להקשות על מה דכתיב ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו והלא דברו אתו הרבה פעמים עד עתה ולא נבהלו מפניו ומה הי' כעת הפחד הגדול, וליושב כל זאת נראה לי בדרך אפשר דהנה רש"י ז"ל ב' וישב פי' כי בן זקונים הוא לו שהי' זיו דיוקנו של יוסף דומה לשל יעקב, והנה כתיב הכמת אדם תאיר פניו ואת לדעת שהחכמה של האדם הוא הצלם אלקים אשר עליו ואם חס ושלום האדם הומא באייה הטא אז נאבד ממנו הצלם אליו ונרשם החמא במצחו, ופניו אינו מאיר כמקדם, והספד"ק הביאו זאת בשם האר"י ז"ל והנה עוד נקדים מאמר חכמינו שאמר להסתכל בצורת אדם רשע, וכוה נשוב ליישב קש"י הב' הנ"ל כי עד עתה לא הביטו בפניו שלא רצו שבמי י"ה להביט בפניו בחשבם שהוא רשע, אבל עתה כשאמר עליהם אני

קול תפילה

אמרות קודש בעניני תפילה נאמרים על פרשת השבוע ערובים וסדורים

עיקר התפילה יהי על צער השכינה

ויגש אליו יהודה. יאמר, והנה כשיש איזה צרה ח"ו לאיש הישראלי, ורוצה להתפלל להקב"ה, צריך שיהיה עיקר תפילתו בצער השכינה, כי כביכול כשאדם מצטער שכינה מה אומרת וכו' (סנהדרין מ), ולהתפלל למען השם כבודו יתברך, ואז בוודאי יענה בתפילתו, וזהו בעת שיגש צריך להתפלל באמרו בי אדוני, היינו שאדוני כביכול גם כן בצער הזה, ואז ודאי הקב"ה מרחם עליו ומושיע לו מצרתו. (מנשר לזק)

אל הרנה ואל התפילה, הבן מאוד וינעם לנפשו. וגמר אומר עוד במהות ואיכות התפילה, ידבר נא עבדך דבר באוני אדוני, והוא על פי דברי קדשו של הבעל שם טוב זצלה"ה, על פסוק (תהלים קב, א) ז'לפני ה' ישפוך שיחו', כי איש החכם, בעת אשר היה עת רצון מלפני המלך למלאות כרצון איש ואיש, והיו שם כמה מיני אנשים, וכולם שאלו ובקשו מאתו שיתן להם כסף וזהב סך מה, אמנם החכם הזה מיד ה' עליו השכיל, וממרום הערו עליו את הרוח חכמה, ולא דבר אל המלך, רק שזאת יעשה לו, שידבר עמו ג' פעמים בכל יום, והנה המלך קיים את דברו כנמוסא דמלכותא, וממילא נפתחו לו אוצרות זהב וכסף ורב פנינים כנוצר לעיל, והנמשל מובן. וזהו ידבר נא עבדך דבר כנוצר לעיל, ודי להבין. (מסעורומי הספילה - יא, 7)

אין להתייבש אמילו לא נענה

ויגש אליו יהודה. אמרו ז"ל (ביר צג, ו) מצינו הגשה לתפילה. כי 'תפילה' הוא לשון דיבורות, מלשון (בראשית ל, ח) נפתולי אלקים נפתלתי, כי על ידי תפילה הוא מדבק עצמו באלקותו יתברך שמו, ואז כשדבק באלקותו ית"ש, אז בודאי תפילתו עושה רושם. ואמרו ז"ל (ריה יח.) התפלל ולא נענה יחזור ויתפלל, ולא יתייאש את עצמו מן הרחמים, כי ית"ש חפץ ורוצה ומתאוה לתפילות ישראל, ואף על פי שלא נענה אדם עדיין בתפילתו, לא יאמר כבר נסיתי הרבה פעמים, ואינו רואה שום ישועה על ידי תפילתי, רק עם כל זה יאמר בלבו אחזור ואתפלל תמיד לו יתברך שמו כי בוודאי אהיה מעורר רחמנותו יתברך שמו, כי יתברך שמו חפץ שלא ירחיק נידח, וישגר את תפילתו בפי להתקבל לפניו יתברך, כיון שיש בנו חלק אלקותו ממעל, ולמענו יעש לקבל תפילתי, ותהי תפילתי

הנה חז"ל תקנו (ברכות טו) לומר קודם התפלה הפסוק (תהלים נא יו) ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך, והוא כמו שהאר"י האלשיך חק' פ' ואתחנן) בכיבוד הפסוק ואתחנן אל ה', פי' שהיה מתחנן תדולה כדי שיוכל להתפלל אחר כך, לאמר פי הדבר שהיה צריך לאמר, אלא שקודם לא היה יכול לאמר כי היה בוש מלפניו ית', והיה צריך להתפלל שיוכל להתפלל, עיי"ש בדב"ה"ק. ועל כוונה זו נאמר בפסוק זו, ויגש אליו יהודה, הוא איש יהודי המתקרב אל ה' בתפלה, ויאמר בי אדוני, ומהו הבקשה, ידבר נא עבדך דבר באוני אדוני, ותתן לי הזוכה שאוכל לומר דיבורים לפני ה'.

וענין התפלה הוא התקשרות של נפש האדם המתפלל עם ה', וזוכה זו יש לנו שלש פעמים בכל יום, כי כל תפלה הוא קשר בפני עצמו, וכמבואר בנעם אלימלך (סיפ' וינא) תפלה הוא לשון חיבור כמו (בראשית ל ח) נפתולי אלהים נפתלתי, כי מגודל הסוד וענוותנותו ית"ש האדם מתקרב אליו בשעת התפלה, ולזה רמזו רבותינו במדרש (ביר צג, ח) מצינו הגש"ה לתפלה, כלומר כי בשעת התפלה האדם ניגש ונתקרב אל השי"ת.

כ"ק מרן רבינו שליש"א

שגורה בפי ויתקבל. וזהו מרמז בכאן, שראשי תיבות ויגש אליו יהודה הוא א"ליו יתודה הוא א"יו, שפירוש ששואל איה' החסד האל וישועתו על ידי תפילתי, ומרמז לנו הכתוב שיתרץ לעצמו על זה, שלא יתייאש את עצמו מן הרחמים, כי בי אדוני, כי יש בי חלק אלקי ממעל, ולכן ידבר נא עבדך דבר באוני אדוני, ותעשה למענך ותקבל תפילתי.

לעשות תשובה על התפילות של ימי נעוריו

ועתה ישב נא עבדך תחת הנער עבד לאדני והנער יעל עם אחיו כי איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי. הנה נער מרומם על יתיקן ימי הנערות, וגם בא לרמוז על התפילות שהיו בלי כוונה ונרחו לחוץ, שלא היה להם עליה למעלה, שזה נקרא בחינת נער כמבואר בספרים הקדושים. וזה הפירוש ועתה ישב נא עבדך תחת הינער, היינו שהאדם צריך לשוב על ימי הנעורים, ועל התפילות שהיו בלי כוונה בחינת נער, והנער יעלה עם אחיו, היינו שגם ימי הנעורים, והתפילות שנדרו לחוץ יעלו עם אחיו, שיהיה להם התחברות, וגם המה יעלו לרצון לפני השם יתברך, כי איך אעלה אל אבי הנער איננו אתי, היינו איך יוכל להיות לנו עלה והתחברות לאבינו שבשמים, אם הנער איננו אתי, שימי הנערות אינם מתוקנן כראוי. (נעם יזקאל)

התפילה הוא השלמת חסרון

ובני נפתלי יחצאל וגונו ויצר ושלם. נראה כי בני נפתלי רמז לבעלי תפילה, הם העומדים להתפלל לפניו יתברך, יחצאל צריך לדמות לפניו שהוא בבחינת חצי צורות, כי התפילה היא השלמת החסרון, וצריך שיהיה תמיד בבחינת חצי צורות' בלי השלמה, ולהמשיך השלמה, וגונו ולגנות עצמו תמיד, ולאפס ואין יחשב בעיני עצמו, כאשר הוא מתפלל בבחינת זו, אז ויצר ושלם, אז היצר הרע משלים אתו. (אור לשמים)

בעת התפילה שורה השכינה חק' בתוכו

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני. היינו ויגש אליו הידוע, הוא אלקינו יתברך נודע שמו בגוים, יהודה לתפילה, כאשר איש הישראלי רוצה לגשת אל הקודש, להתפלל לפני ה' אלקינו ולהודות שמו, אזי יאמר לנפשו, בי שריה אדוני האדונים המזוהה ומזוהה הכל, אזי ניתנה אליו רשות לערב לבו לגשת

אמרות קודש בעניני שבת נאמרים, על פרשת השבוע ערוכים וסדורים

שבת בשבתו

בשב"ק עולין התפילות להקב"ה בלי ממוצע

ויגש אליו יהודה וכו', כי שבת היא בחינת א"י, והנה אמרו ז"ל בש"ס כי בא"י אין הכעס שורה, ע"כ גם ש"ק שהיא בחינת א"י סגולה להשקיט הכעס. ונודע מדברי התיקונים אשר בש"ק הולכים התפלות מהצדיק להקב"ה כביכול בלי ממוצע משא"כ בשאר ימות החול שהולכים ע"י מלאך מט"ט. וע"כ יהודה שבא אל יוסף להשקיט כעסו אמר בי אדוני, כי שבת היא בחינת מלכות נגד ספירה שביעית שהוא יום ז' בשבוע, ע"כ יהודה שהוא בחינת מלכות רומז על ש"ק, ואמר בי אדוני שיש בי כח שבת, אשר אז ידבר אני ועבדך דבר באזני אדוני כי בש"ק מדברין כל הדיבורים באזני אדוני והולכים להש"ת כביכול בלי ממוצע, ולזאת אל יחר אפך, כי ש"ק הוא תיקון להשקיט הכעס.

(עטרת ישועה)

השבת משפיע לכל ימי השבוע

ולאביו שלח כזאת וגו' מטוב מצרים, פירש"י ששלח לו גריסין של פול וי"א יין ישן, י"ל דאיתא בס' יצירה המליך אות ת' בחן וכן בשבת, וגריסין של פול אשר אשר כשתשבר מספר פול (כי גרס לשון שבר רוא) אזי חציה עולה ח"ן גם יוסף (המשלח עם מספר י"ן יש"ן פ"ל עולה שבת), ונוכל לרמוז ולאביו שלח כזאת עולה חת"ך כי הוא המשבר שנמסר לו סודות התעוררות השפע גם תראה כי שבת במ"ק בגד לשון מזל (פשוט ידיכם בגדוד גד גדוד יגדנו) אשר אז ממשכינן שפע ממזל דכל מזוני ביה תליא לכן רימז לו בהדורן שבת כנוצר המכין השפע (אתון ג'ד ג' סעודות ד' סעודות דשבת כמ"ש במק"א בזה).

היחוד בשבת היא רק על ידי הצדיק ולא ע"י מלאכים

הוציאו כל איש מעלי כו' ולא עמד איש אתו. הנה אמרו ז"ל וטבוח טבח והכן, שהוא הכנת סעודת שבת, נמצא באו לשם ערב שבת, כי אז הוא זמן הכנה הסעודה, וכמו שכתוב והיה

ביום הששי והכינו, ובבקר תיכף נסעו לדרכם, כמו שכתוב הבוקר אור והאנשים שלחו ואם כן הסעודה שאכלו עם יוסף היתה סעודה הראשונה של שבת, שהוא ליל שבת, וידוע אשר בחול היחוד הוא על ידי מטטרוך, מה שאין כן בשבת הוא על ידא דצדיק, ועל כן אמר הוציאו כל איש מעלי רמוז על המלאכים שנקראים אישים, רק שהיחוד יהא על ידא דצדיק, על דרך הכתוב וכל אדם לא יהיה באוהל מועד שדרשו חז"ל (ירושלמי יומא פ"א) אפילו המלאכים, וזהו ויכינו את המנחה עד בא יוסף בצהרים, כי שני מלאכים מלוין לאדם בכניסת שבת מימין ומשמאל בבחינת מיכאל וגבריאל, ועל כן אנו אומרים שלום עליכם מלאכי השלום, ורמזו זאת בצהרים עולה מיכאל גבריאל, ואחר זה אנו אומרים צאתכם לשלום והוא כמו שאמר יוסף הוציאו כל איש מעלי, ועל כן הסופי תיבות של ויקרא הוציאו כל איש מעלי עולה מיכאל גבריאל. אחר כך מצאתי בספר נזר הקודש כדברינו אשר סעודת יוסף עם אחיו היתה בליל שבת עיי"ש ונהגית כי כונתי האמת.

סימן שתורת האדם היא כדבעי אם מרגיש קדושת שבת מיום הששי

ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורת לפניו גשנה, על פי מה שכתוב בספר הקדוש נועם אלימלך (פ' בשלח) בפסוק והיה ביום השישי והכינו והיה משנה, היינו באם קדושת שבת יוצא לקראת האדם תיכף ביום השישי בבוקר, אז הוא סימן אשר תורתו שלמד בימי השבוע היתה תורת אמת, וזהו והיה משנה זה תלמיד, עיין שם, והנה יוסף רומז על יום הששי - ספירה שישית, שהוא יסוד צדיק ויהודה בחינת מלכות מדה שביעית, שהוא שבת קודש, וזהו ואת יהודה שלח לפניו את יוסף, היינו באם נשלח לקראתו עוד ביום שישי הרגשת קדושת שבת קודש, וכמו שאומרין בואו ונצא לקראת כלה, כי גם הכלה שבת מלכתא יוצאת לקראתנו, אז הוא הסימן להורות לפניו גשנה, היינו כל מה שעוסק בהוראה ולימוד, היה תורת אמת לשמה, למען להגיש ולקרב עצמו אל הקדושה.

(אמרי נועם)

הוצאת הגליון בשבוע זו נתנדב

על ידי ידידנו הרבני הנכבד והמפואר

מוה"ר חיים לעווי הי"ו

אב"י בעיר הבירה וויען יע"א

לעילוי נשמת אביו

הרה"ח ר' ניסן בן הרה"ח ר' אפרים משה ז"ל

דבש תמרים

פנינים יקרים, מבאר הפרוה שרים, רבותינו הקדושים עצי התמרים

שכשמים שעליו אני אשליך יהבי וכו' אשים מבטחי, עייכ מה שידבר נא עבדך דבר אינו בתוכית הלב רק בשביל שצריך אני להשתדל בכל מה דאפשר להשלים צוואת הבורא יתי, עייכ לא איכפת לי אם רק באזני אזוני היינו שדברי לא יכנסו בלבך רק באזניך, כי בטחוננו רק על הי אלקיו ולא בו. (קדושת יום טוב)

☆

ויגש אליו יהודה, יבואר עפיימ מה שאיי בגמי מעשה דרייט שרצו לזרוק אותו בנהר והציל את עצמו במה שאמר אוי לו לטרפון שזה הורנו והצמער כל ימיו עייז שהשתמש בכתרה של תורה ואמרינן שם הטעם לפי שרייט עשיר גדול היה והיה יכול להציל עצמו ולפייסו בממון עייש, ומבואר דהיכי דיש לפדות אייע בממון אסור להשתמש בכתרה של תורה, אבל כאשר אינו יכול מותר, ובוה יש לפרש דברי רשיי אעיפ שייש לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים אין מבקשים אלא מתנת חינם, דכשם שאסור להציל את עצמו בכתרה של תורה כך לא ירצו לבקש בתפלה משום מעשיהם הטובים, ולפייז במקום פיקוח נפש יש לבקש במעשיו הטובים כמו שמותר להציל עצמו בכתרה של תורה משום פיקוח נפש, וזייש ויגש אליו יהודה ויאמר, ובמדרש אין הגשה אלא תפילה והיינו שהתפלל אל הי ואעיפיי שאין לתלות במעשיו הטובים דעבדות הוא רק כמו עונש ממון ואולי יכול לפדות עצמו, לה אמר יהודה והיה כראותו כי אין הנער ומת, ואייכ שייך בזה טענת פיינ ובכחיג מותר להתפלל ולתלות במעשיו הטובים דאין לך דבר שעומד בפני פיינ.

(עצי חיים)

וגוי ויאמר האיש נסעו מזה, פירש רשיי מן האחה, כי שמעתי אומרים נלכה דתינה, פירש רשיי לבקש לך נכלי דתות שימיתוך, והנה על גוף המעשה שעשו ליוסף אין זה חידוש לאשר היו שונאין אותו בשביל שהביא דיבתם רעה אל אביהם, וכמוייש הכתוב וכי ימצא איש את אויבו ושלחו בדרך טובה, אבל העיקר מה שהרע ליוסף הוא מה שמקודם בואו אליהם הלכו לבקש לו נכלי דתות, כאשר העיד האיש שזממו כליותם ומחשבותם זמן זמנים טובא להמיתו, ובעת שם אל ליבו ענין זה לא היה יכול לסובלו למחול להם, ובעת אשר רצה להתפייס עמם ביקש לכל יזכר וכל יפקד זה מאומה בלבו, עייכ ויקרא, אל השמים מעל, הוציאי כל איייש מעלי, הכוונה להוציא מלבו מה שאמר לו האישי, ונתמלא בקשתו ולא עמד איייש אתו בלכבו בהתודע יוסף אל אחיו, כי היה לכבו שלם עמם. (ייטב לב)

☆

ויגש אליו יהודה וגוי, ונראה עפיימ המבואר בספיהיך שמי שאינו שם מבטחו בעניני עוהיזו בסוכית השתדלותו ופעולותיו, כי אם כהי מבטחו, וכל השתדלותו הוא רק לצאת ידי חובתו להשלים צוואת הבורא יתי שעליו לעשות ולהשתדל לחרוש ולזרוע, אבל אינו בטוח על ארץ החרישה והזריעה רק על הי מבטחו שגיגענו טרפו עייי הארץ ואם לאו יטריפנו עייי סיבה אחרת הטוב בעיניו יתי, אייכ לא איכפית ליי להרכות בהשתדלותו יותר ויותר כדי שיבא עשיותו לתכלית הנרצה, כי בטחוננו על הי הטוב ולא על הפעולה, וזייש ויגש יהודה ויאמר כי אזני, רייל שבי היינו בקרבי ולבי אזוני

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אזוני ידבר נא עבדך דבר וגוי כי כמוך כפרעה. הנה אמרתי על זה עפיי מה שאמרו רבותינו זייל שהיי כתוב בנימוסי מצרים שלא ימלך רק מי שיודע ובקי בעי לשונות, ולכך בא המלאך גבריאל ולמדו ואשתבע יוסף שלא יגלה על פרעה שאינו יודע בלחייק, ואייכ אף אנו נאמר שיהודה היי סוכר שנסם יוסף אינו יודע בלשהייק כמאמר הכתוב והם לא ידעו כי שומע יוסף וגוי, והנה יהודה כהדי שותא פילכא, ברמו דבריו הפחיד בזה את יוסף שיגלה שאינו יודע בלחייק ויעבירוהו מגדלתו, על זה אמר ידבר נא עבדך דבר באזני אזני, פיי שאתה לבדך תשמע דברי, ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה, ואייכ אתה מוכרח לידע כל העי לשונות ובאמת אינו כן.

(ישמח משה)

☆

מעט ורעים היו ימי שני היי ולא השיגו וגוי בימי מגוריהם. יש לפרש עפיימ דכתיב ואברהם זקן בא בימים, מחמת שהיה מסגל מצות ומעשייט עייכ בא בכל הימים, ומפורש בפסוק יראה הי תוסף ימים, רייל שעייי היראה ניתוסף לאדם ימים שעייי היראה מחיה הימים, והנה מגור לשון פחד ויראה כמו ויגר מואב וכן גורו לכם מפני חמת הרב, וזייש מעט ורעים היו שני חיי, שהיו ימיו מעט, כי לא השיגו את ימי שני חיי אבותי בימי מגוריהם, רייל הפחד והיראה שהיה להם בימיהם בכל יום, אבל אני נעדר היראה לכך אני נעדר הימים.

(ישמח משה)

☆

ויקרא הוציאו כל איש מעלי. הכוונה עפיימ דכתיב וימצאהו איש

סיפורי צדיקים, בביאור הפסוקים המלאים זיו ונוגה מפיקים

בשפתי צדיקים

אדוני שאל את עבדיו היש לכם אב

מעשה שהיה אצל בנו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע שהי' אצל הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוז' זי"ע, ומתוך דבקות עצומה נאנח ואמר: אוי טאטע, נענה הרבי ר' ברוך ואמר: ודלמא לאו אביו הוא, ונגע מאוד ללבו, וכשחזר סיפר לאביו הרבי ר' אלימלך זי"ע, ואמר לו אביו

למה לא אמרת לו "שאל אבין", בלשון שאלה - "מ'בארגט זיך אַ טאטע", פי' שאע"ג שעדיין אין לו עכשיו בחי' זו, וזהו אדוני שא"ל את עבדיו לאמר היש לכם אב או אח היינו להרגיש התקרבותו ית' אליו שהוא לו כמו אב מסור, ואע"פ שעדיין אין לו הרגש הזה מתוך אמונה שהאמת כן, יקח בחי' זו בתור שאלה עד שירגיש בפנימיות הלב וכן בעיני אהבת ישראל שירגיש על כל אחד מישראל שהוא אחיו ועי"ז שירגיש באיש יהודי שהוא אחיו, אז בזה זוכה שהקב"ה הוא אביו ואב אחד לכולנו ולכן איתא העצה לקבל על עצמו מצות ואהבת לרעך כמוך קודם התפילה שעי"ז יזכה לאני ה' ואם עדיין אין לו בחי' זו יקח אותה לכה"פ בתור שאלה עד שיזכה להרגיש אותה.

(בית אברהם)

אם לא ירד אחיכם הקטן אתכם

אצל הגאון הנודע בעל "מחצית השקל" על שולחן ערוך, אירע מעשה נורא, והוא מספר עליו בהקדמה ל"יורה דעה": יום אחד נמצא מאחורי העיר הרוג,

כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה

סיפר מרן רביה"ק בעל ברך משה, בכפר קאפאניע הסמוכה לסיגעט, היו אחב"י תושבי הכפר מתפרנסים מעשיית יין שרף (בראש), ומכרו אותו לתושבי הכפר הערלים, ויהי היום, והכומר התחיל לדרוש נגד היהודים, וגזר על הערלים לבל לקנות עוד יין שרף, וכל מחשבות לבו רק רע לקפח פרנסתם של היהודים, וכאשר ראו היהודים תושבי הכפר את הצרה אשר הגיע אליהם, שנשארו בלי פרנסה, עמדו ונסעו אל מרן הייטב לב לסיגוט, ויהי כאשר שמע מרן הייטב לב את דבריהם, נענה ואמר: הן אנו אומרים, בורא נפשות רבות וחסרונן על כל מה שבראת להחיות בהם נפש כל חי, וי"ל הכוונה על פי מה שכתב רשי"ל בפרשתן (בראשית מו, כו) שאצל בני יעקב כתיב שבעים נפש, כי עובדים לה' אחד, משא"כ בעשוי נאמר נפשות לשון רבים, כי עובדים לאלהות הרבה, וז"ש בורא נפשות רבות, היינו הגוים הנקראים נפשות רבות, וחסרונם, שברא הקב"ה גם חסרונם, מה שיחסר להם להצטרכותם, על כל מה שבראת להחיות בהם נפש כל חי, ר"ל שכל זה ברא הקב"ה כדי להחיות את בני ישראל הנקראים נפש, שעל ידי שיבואו הגוים לקנות את חסרונם והצטרכותם אצל היהודים, יהיו להם פרנסה להחיות את נפשם, נמצא לפי זה כי אם אינם רוצים ליתן פרנסה ליהודים, שוב אין צורך בחיותם, כך אמר הייטב לב ליהודי הכפר.

ויהי אחר הדברים האלה, פרצה מגיפה קשה אצל הערלים, ומושלי המחוז התחילו לחקור ולדרוש בסיבת המגיפה, ואמרו כי כל זה הגיעה אליהם מחמת שהם מטונפים ומלוכלכים, אמנם אם היו שותים יי"ש היה היי"ש מטהר ומנקה את החולי מקרבם, וחקרו לדעת מדוע אכן חדלו מלשתות יין שרף, עד שנודע להם שהכומר אסר עליהם שתיית היי"ש, תפסו את הכומר וערכו נגדו משפט קשה, והאשימוהו בגרם מיתת אנשי המגיפה, ונחרץ עליו עונש חמור, כן יאבדו כל אויביך ה'.

(אלה מסעי, עמ' קכ"ה)

כשלידו מונחת סכין מגואלת בדם, והסכין כמסתבר באה מביתו של הרב, נפל פחד על העיר, אכן ברור שבכוונה רצח הרוצח את קרבנו בסכין זו, שקדם וגנבה מבית הרב, כדי לסבכו על ידי כך בעלילת הרצח, אבל באו ויעצו לו לרב, שבעמדו לפני המשפט יכחיש ויאמר שאין זו סכין שלו, ברם הרב בעל "מחצית השקל" לא שעה לעצה זו, וכששאלו השופט, מיד הודה ואמר שאכן הסכין שלו היא, אלא שלא הוא רצח, ואין כל ידיעה מה אירע, והרב נוקה מכל אשמה, מששאלוהו מקורביו מפני מה לא שעה לעצתם, השיב שכך אנו מוצאים בתורה אצל יהודה, שתבע מאביו שיתן בידו את בנימין וטען, כי לא נוכל לראות פני האיש ואחינו הקטן איננו אתנו" אע"פ שהיה בידו לקחת ילד אחד במקום בנימין ולהציגו לפני יוסף כאילו הוא אחיו, לא הניח לו לבו לומר דבר שקר.

(אמרות חכמה)

זאת עשו טענו את בעירכם

מעשה שבאו בעלי דין מעיר אחרת לפני הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות מבראד לדין תורה, ולפי שהי' אחד מהם אחד מגדולי הדור לא רצה ר' אפרים זלמן להזדקק להם, וסירב לשמוע את טענותיהם, שלפי ההלכה היו צריכים לבוא לדין תורה בעירם לפני מרא דאתרא שלהם, המעשה הזה אירע בפרשת ויגש והורה להם ר' אפרים זלמן שיש רמז להתנהגותו כלפיהם בפרשתן "זאת עשו, טענו את (טענותיכם)

בעירכם". (שיחות צדיקים)

פרפראות לחכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים,
כפתור ופרח משוקדים

מעולה יותר, וא"כ אפוא לא מצא לשלוח לאביו דבר טוב הנמצא במצרים מה שהי חסר בארץ ישראל, חוץ מיינ ישן דצוען מצרים נבנתה מקודם וא"כ היין ישן שלהם מיושן יותר מבחרון והחשיבות מצד זקנה לא מצינו בשום דבר חוץ מיינ. (פרדס יוסף)

☆☆☆

וישלח את אחיו וילכו ויאמר להם אל תרגזו בדרך. פרש"י אל תעסקו בדבר הלכה שמא תרגזו עליכם הדבר והקשו המפי מדוע לא הזהירם יעקב ג"כ כשהלכו למצרים שלא יתעסקו בדבר הלכה. והנל"פ עפ"י שאחז"ל (מגילה ט"ז:) גדול תלמיד תורה יותר מכבוד אב ואם שהרי יעקב נענש על הכ"ב שנים שהי בבית לבן ולא קיים כיבוד אב, אבל על הי"ד שנים שהי בבית שם ועבר שלמד שם תורה לא נענש עיי"ש, והנה עונשו הי' שנעלם ממנו יוסף כ"ב שנה וסבר שמת, והשתא יש לומר דיעקב לא הוצרך להזהירם שלא יתעקבו על הדרך כדי לעסוק בדברי תורה דהא מעצמם ג"כ ידעו זאת שאסור לעסוק בתורה ולהתבטל מכיבוד אב, דהא עדיין לא ידעו שיוסף חי והיו סבורים דעל הי"ד שנים שהי יעקב בבית שם ועבר ג"כ נענש א"כ חוינן דכיבוד אב עדיפא מתלמוד תורה דהא כבר עבר כ"ב שנה ועדיין לא נודע לו מיוסף ומשו"ה לא הזהירם יעקב על זה. אבל יוסף שפיר הוצרך להזהירם דהא השתא ראו שיוסף חי ולא נענש יעקב על אותן השנים שלמד בבית שם ועבר א"כ שמעינן מהכא הגדול תלמוד תורה יותר מכיבוד אב ואם ומשו"ה הוצרך יוסף להזהירם שלא יעסקו בדבר הלכה, רק תמהרו להחיות רוח יעקב אבינו. (ראש יוסף)

☆

באופן אחר יתבאר עפ"י דאיתא בקידושין לעולם ישליש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד, ופריך ומי ידע כמה חי ומשגי ליומא, וכתבו התוס' דבכל יום ישליש ולפי"ז בעת ששלחם יעקב הי' סבר שמת יוסף, והבטחתו שלא ימותו בניו בחייו הי' סבור דנתבטלה א"כ לא יוכל לצוות לבניו שלא יתעסקו בדבר הלכה דמוכרחים המה בכל יום לעסוק בדרך הלכה דמי ידע האדם כמה חייו, אכן בהתודע יוסף אל אחיו דהוברר דעדיין הבטחת ה' ליעקב קיים שלא ימותו בניו בחייו, לזה צוים שאל יתעסקו בדבר הלכה דיכולים שפיר אח"כ להתעסק בהלכה בשעה שיגיע ליישוב דשפיר ידעו כמה חי דכל זמן שיעקב קיים לא ימותו. (פנינים יקרים)

☆

ובדרך צחות יש לומר דאמרו חז"ל אם אין קמח אין תורה כי דאגת הפרנסה מבטלת עסק התורה, כי שמעתתא בעי צילותא וכו' לכן כשהלכו למצרים בשביל חסרון קמח ותבואה, ידע יעקב שלא יעסקו בתורה בדרך אך כאשר הלכו בחזרה ממצרים עם בר ולחם ומוזון וכל טוב שנתן להם יוסף לכן הוצרך יוסף להזהירם על זה. (כתב סופר בשם ספר החיים)

ויגש אליו יהודה וגו', ופירש"י שדבר אליו קשות, ויש לתמוה שהרי בתחילה פסקו הדין בעצמם אשר ימצא אתו מעבדי ומת וגם אנוחו נהיה לאדוני לעבדים ואח"כ פתחו ואמרו הנונו עבדים לאדוני גם אנוחו גם אשר נמצא הגביע בידו וכי עתה משום שהטיב עמהם ולא דרש לעבד רק זה אשר נמצא הגביע בידו ניגש לדבר אליו קשות, ונראה שבאמת היה בגבורתם להרוג את פרעה ואת עמו כפי שעשו בשכם, אלא שהתנהו בהכנעה כי חשבו שדין שמים להחיות לעונש על חטא מכירת יוסף ופסקו על עצמם דין מיתה כדי להגנוב נפש ומכרו מות יומת, ואם אכן מכירת יוסף בעון זה היה צריך שאותם שהתחילו בזה הדינו שמעון ולוי שזממו להמיתו היה צריך אצל אחד מהם להימצא הגביע ויסובב עליו עונש מיתה, ולכן פסקו על מי שימצא אצלו מיתה, ועל כולם עבדות שהרי בהסכמת כולם נמכר לעבד, אולם בעת שנמצא הגביע אצל בנימין, הוכח להם שאין זה כלל ענין למכירת יוסף, שהרי בנימין לא היה כלל במכירה, והתחילו לחשוב בדעתם שכל מה שעובר עליהם, הרי זה משום שבזה מתחיל שעבוד מצרים ולפיכך פסקו על כולם שיהיו עבדים, אבל כעת שאמר להם ואתם עלו לשלום אל אביכם, ראו א"כ שעדיין לא התחיל גזירת שיעבוד מצרים וכיון ששוב לא היה להם במה לתלות, לכן ניגש אליו יהודה לדבר עמו קשות, ואמר שיהרוג את פרעה ועמו ויקח את בנימין. (נחלת יעקב)

☆☆☆

ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים נשאים מטוב מצרים, וברש"י איתא ששלח לו יין שזן שדעת זקנים נוחה הימנו והנל"פ עפ"י דאיתא בגמ' (מובא ברש"י פר' שלח) עה"פ וכנען שבע שנים נבנתה לפני צוען מצרים, אפשר שבנה חברון לבנו הקטן קודם שבנה את צוען למצרים בנו הגדול, אלא שנבנתה ז' פעמים ביפיה מצוען מצרים, כלומר שכל הפירות והמשקים ומאכלים דארץ כנען היתה ז' פעמים מעולה יותר מפירות ומאכלי מצרים, ולפי"ז קשה שיוסף הי' במצרים ויעקב בארץ כנען ושלח לו מטוב מצרים והרי כנען הכל משובח ממצרים, אולם איתא במפ"י דפעם אחת לשבעים שנה יורדין גשמים שמכליין כל היינות, ובאחשוורוש כתוב והשתי' כדת שנתן לכל אחד יין שישן ממנו, וא"כ יעקב שהי או בן ק"ל שנה ולע' שנה בא גשמים ונתכלו כל היינות א"כ לא הי' ליעקב יין שיהי ישן ממנו, אמנם במצרים שאין יורדין גשמים לעולם א"כ יוכל להיות במצרים יין שיהי ישן ויותר מיעקב, וזה ששלח לו יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו שזה לא הי' כנען רק במצרים.

☆

באופן אחר קצת יתבאר עפ"י דהגמ' הנ"ל אפשר שבנה חס את חברון לכנען בנו הקטן קודם שיבנה את צוען למצרים בנו הגדול, אלא שהיתה מבונה מכל טוב על אחד מז' בצוען עיי"ש, ומשמע מדברי הגמ' שאכן מצרים נבנתה מקודם, ורק ביפיה היתה חברון

ענינים נפלאים, בסוגיות ובפלאפולים, שמקורותיהם בפרשת השבוע נמצאים

ודרשת והקרת

בדין מה שקנה עבד קנה רבו

קנוייה להם קודם לכן, וע"כ הי' צריך קנין נפרד להם ולאדמתם

*

ובשפתי חכמים (ריש פר' בראשית) מביא בשם הנחלת יעקב שמחדש שדין מה שקנה עבד קנה רבו, לא שייך בירושה דמה שירש העבד מאביו וכדו' שייך לו ואינו שייך לרבו.

ובשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ת סי' נ"ו) מבאר סברת החידוש הנ"ל דהכלל מה שקנה עבד קנה רבו היינו כשהעבד זכה במציאה או מתנה או הפקר דוכה ע"י הנותן או מכח עצמו וזכה בו ע"י קנין, בזה שפיר אמרי' יד עבד כיד רבו ואין קנין לעבד בלא רבו, א"כ כל מה שקנה העבד קנה לרבו, משא"כ בירושה שעפ"י דיני התורה ממילא עובר לו בתורת ירושה, ע"ז לא אמרי' מה שקנה עבד קנה רבו, עיי"ש.

והרבה לפלפל בד' השפתי חכמים, והקשה דלפי"ד קשה להבין ד' הגמ' שעבד ואשה פגיעתן רעה שהם שחבלו באחרים פטורים כי אין להם רכוש לשלם, וקשה לפי"ד השפתי חכמים הרי יש מציאות שיש להעבד כסף ע"י ירושה שבזה אין הכלל מה שקנה עבד קנה רבו, וא"כ כסף ישיב לבעליו, עיי"ש שהאריך בדבריו ומצדיק ד' השפתי חכמים שתכון לעד.

*

והרבה אחרונים מתרצים בזה קו' הגאון בעל החלקת יואב בספרו הנפלא קבא דקושייתא (קושיא נ"ד) וועפ"י רוב הוא מחובר לספרו שו"ת חלקת יואב בסופו, ומכיל בקרבו ק"ג קושיות נפלאים בלי תירוצים. שהקשה על דברי הרא"ש ריש הל' ציצית דנשים ועבדים חייבין בציצית הרי ציצית בעינן שיהי' לכם, ובעבד לא שייך לכם דכל מה שקנה עבד קנה רבו, וא"כ האיך יקיים מצוות ציצית.

*

בפרשתן (ויגש מז. כג.) ויאמר יוסף אל העם הן קניתי אתכם היום ואת אדמתכם לפרעה, והאודה"ח הק' הקשה למה הי' צריך לקנות אותם ואת אדמתם, והלא בזה שקנה אותם ממילא קנה גם את אדמתם דמה שקנה עבד קנה רבו, וע"כ חידש האור החיים דלא קנה אותם בקנין עבדים אלא בתורת שכירות קנאם, עיי"ש.

*

והאחרונים למדו מד' האודה"ח הנזכרים, שהק' שמוזה שקנה המצרים ממילא קנה גם אדמתם, מזה משמע שלמד כשיטת הלחם רב הידוע המובא בקצודה"ח (סי' רמ"ט ס"ק ב.).

דהנה הקצודה"ח (בסי' ה"ל) מביא חידוש בשם תשובת לחם רב (סי' רכ"א) שמחדש דהא דקיי"ל מה שקנה עבד קנה רבו, אפי" על מה שקנה העבד קודם שנמכר לרבו לעבוד עבודת עבד, וכל רכושו עובר לרשות האדון, ולא רק מה שקנה אחר שנעשה עבד לרבו, ובקצודה"ח מחזק דבריו בכמה ראיות נכוחות.

ומד' האור החיים הק' הנ"ל שהקשה שלא הי' צריך לומר שגם אדמתם הוא קונה, כי כשקנה את המצריים קנה גם ממילא אדמתם, ומזה ראי' שגם הדברים שהי' להם מקודם שנעשו עבדים ג"כ קונה האדון, דאל"ה בוודאי שהי' צריך לומר אדמתם.

*

אמנם השער המלך (פ"ה מהל' עבדים) חולק על השיטת לחם רב וכתב דדין מה שקנה עבד קנה רבו הוא רק על נכסים שקנה לאחר שנעשה עבד, והיינו דקסבר דהדין מה שקנה עבד קנה רבו, הוא דין בקנייני הקנין של העבד, ודידו כיד רבו, ומזה שקנה בתורת עבד קנה לרבו, אך אין זה מפקיע את בעלותו מממונו שהי' לו קודם לכן.

וכמובן שלפי"ד ל"ק קו' האודה"ח הנ"ל דכאן ל"ש דין מה שקנה עבד קנה רבו כלל, דאדמתם היתה

אך כ' שלד' רש"י ותוס' פרק לולב הגזול (לה.) שכתב שלכם בעינן לכל דרכי הנאתו, עיי"ש, וא"כ אם ייחדו לשימוש מסויים כגון הכא שנותן לו הציצית רק ללובשו חסר ב"הלכם" כי אסור לו לעשות בו שימוש אחר, כי אז יקנהו האדון, וצ"ע.

*

והגאון ר"נ געשטעטנער שליט"א תי' עפי"ד החת"ס הידועין (בשרת ארי"ה סי' ק"פ) דדוקא בלולב דכתיב ולקחתם לכם שתקחו אותם לעצמיכם, בעי' שיהא שלו, אבל בקרבן לא כתיב שיקחנו לעצמו שיהי' שלו, אלא עיקר הקפידא שיהי' "קרבנו" ולא של אחר וכן בהקדש דכתיב ביתו העיקר שלא יהי' גזול, אבל כל שאינו של אחר אע"ג דאין לו בו קנן לא אימעט עיי"ש.

א"כ אפ"ל דה"ה בגד של ציצית של הפקר שהאדון אינו רוצה לזכות בו שפיר יכול העבד לצאת בו, כיון שהעיקר שהוא אינו של אחר, ושפיר מיקרי לכם עכ"ד, ודפח"ח.

*

ובאחרונים מובא תי' כעין ד' הגאון הנז' דהא דבעי' לכם, העיקר שלא יהי' של גזל ולא שאול, אבל בעבד הרי בשעה שמקיים המצווה הרי הוא ברשותו של האדון, ואין כאן היכי תימצי של גזול או שאול. ואע"ג דבאחרונים איתא דגזול עכו"ם אפי' למ"ד דמותר מ"מ חסר בהלכם, מ"מ הרי במחנה חיים וכן בתועפת ראם, איתא הטעם שבכל רגע יכול העכו"ם לתופסו ממנו, ע"כ חסר בהלכם, ולא מצד הדין, וא"כ א"ש דעפי"ד דין לא חסר בהלכם, והבן.

ועפי"ד הש"ח המובאין לעיל מתורץ שפיר דשפיר שייך גם בעבד מצות ציצית, ע"י שיקבל בירושה וע"ז הרי ל"ש דינא דמה שקנה עבד קנה רבו, וא"כ שפיר שייך לכם.

*

וגם בד' השער המלך המובאין לעיל מביאין האחרונים שיתורץ ג"כ קו' הקבא דקושייתא, ששפיר שייך בעבד מצות ציצית ויהי' מיקרי לכם, שאם הי' לו ציצית מקודם שנעשה עבד, דע"ז לא שייך הדין דמה שקנה עבד קנה רבו.

*

ובספר קשות מיושב תירץ קו' הקבא דקושייתא עפי"ד הרשב"א (בקידושין כג.) בשם הראב"ד שהדין דמה שקנה עבד קנה רבו, אמרי' רק לזכותו ולא לחובתו עיי"ש, וא"כ כיון שהעבד חייב בציצית לא נימא בזה יד עבד כיד רבו, דאם נימא כן, לא יצא ידי חובתו ואין זה לזכותו, ודו"ק היטב.

*

והמנ"ח (במצוה י' סק"ג וכן במצוה שכ"ד) ג"כ הקשה כקו' הקבא דקושייתא על כמה מצות שבעינן לכם כגון מצה ולולב, שהאיך יוכל עבד לקיימם הרי מה שקנה עבד קנה רבו, ותירץ [וכן תי' כמה אחרונים] שהרמב"ם פסק (בפ"ג מהל' זביה ומתנה) דאם נתנו לעבד מתנה לשימוש מסויים כגון לאכול וכדו' אין האדון זוכה בו, וכן דעת רוב הראשונים.

אם כן לפי זה מתורץ שפיר שבעבד שייך מצוות ציצית ומיקרי לכם, ע"י שיקבל מתנה ציצית על תנאי ללובשו לשם מצווה, ואם כן שפיר מיקרי לכם.

- 1 קהילות אפטיילונגען 2 מודעות וחדשות
- 3 חוק-אפ"ס 4 דברות קודש 5 מסיבות
- 6 שיעורים ודרשות 7 חק וחז"ר 9 מערכת

718-504-2188
845-537-6660
845-694-4550
020-8002-9580
0161-420-8878

ברוקלין
קרית יואל
מאנסי
לאנדאן
מאנטשעסטער

ליקאל ווילנער

718-305-6942 212-444-9899

צו ספאנטערן \ אדווערטייזין רופט:
718.554.7519

718-305-6942 • 212-444-9899

שבת של מי היתה

במסגרת מפעל "החזקת מלמד"

בשם אלפי בני ציון תלמידי המוסדות, ובשם מצדיקי הרכיבים אלו מלמדי תינוקות, שלוחה ברכתנו לכבוד הני אנשי שם קרואי מועד, אשר משמים זכו בזכות של כיתה שע"י מוסדותינו הק', ובעזרתם נוכל להחזיק מעמד, לחנך צאצאינו ע"ד המסורה לנו מרבנותה"ק על טהרת הקודש

פרשת ויגש

נו"ה יואל שטיינמעץ הי"ו

המלמד: הר"ר משה יוחנן קליין שליט"א

נו"ה קלמן פילאף הי"ו

המלמד: הר"ר שמואל אלטער בנעט שליט"א

נו"ה מאיר מנחם בראך הי"ו

המלמדים: הר"ר יואל וויינבערגער שליט"א
והר"ר שמואל שאול גרינוואלד שליט"א

נו"ה יחזקאל פּרענקל הי"ו

המלמד: הר"ר יוסף מאיר שווארטץ שליט"א

נו"ה יצחק בראך הי"ו

המלמדים: הר"ר יואל גרינוואלד שליט"א
והר"ר דוד שלמה וואנחאצקער שליט"א

נו"ה הערשל מיטעלמאן הי"ו

המלמד: הר"ר שמעון יואל בראך שליט"א

נו"ה יואל פארקאש גי"ו

המלמד: הר"ר משה ברוך כץ שליט"א

נו"ה זאב דוב שווארטץ גי"ו

המלמד: הר"ר הערשל גראס שליט"א

נו"ה ישעי' יצחק רובין הי"ו

המלמד: הר"ר מנשה ברוך קליין שליט"א

נו"ה מרדכי לעווינגער הי"ו

המלמד: הר"ר אברהם משה לאנדא שליט"א

נו"ה זישא רובין הי"ו

המלמד: הר"ר יעקב מיכאל היילברוין שליט"א

נו"ה דוד צבי הערשקאוויטש הי"ו

המלמדים: הר"ר עזרא בנעט שליט"א
והר"ר מרדכי מנחם שווארטץ שליט"א

זכות כל השעות של תורה ותפילה שנלמדו במסגרת הכיתה, יזקף לזכותכם לעד ולנצח נצחים, עץ חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.

שבת של מי היתה, שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה, וכמה היתה הנדה היום, אמרו לו בפרשת הקהל, ומה דרש בה, הקהל את העם האנשים והנשים והטף, אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף למה באין, "כדי ליתן שכר למביאייהן". (חגיגה ג.)

מפעל החזקת מלמד

שע"י הנהלת המוסדות, פה בארה"ק

פניני התורה

פנינים וחידושים בגמרא מס' יומא הנלמד במסגרת חבורת "סודי התורה"

נר"נ ע"י אחד המג"ש

ביאור התפילה "אבי הוה מסדר סדר המערכה" כפי המבואר בגמרא

כתב המשנה ברורה (סי' מ"ח, בביה"ל ד"ה התמיד) וז"ל: "התמיד יהיה במקום הקרבת קרבן התמיד, שכך קבלו חז"ל שבזמן שאין בית המקדש ואין יכולים להקריב קרבנות, מי שעוסק בהם ובפרושיהם, מעלה עליו הכתוב כאילו הקריבם. ולכן יש אומרים גם כן סדר המערכה מטעם זה, והוא מה שנתפשט המנהג בימינו לומר בכל יום "אבי הוה מסדר" וכו', ונראה לי פשוט דמו שיודע ספר מצוה ללמוד בגמרא פרוש המימרא הזו. וכן מצד שאנו אומרים בכל יום עניני עשית הקטורת, כדאי שיבין מה שהוא אומר בזה, ובוהו תחשב לו האמירה במקום ההקטרה. וכ"כ בספרים במה שנאמר בגמ': כל העוסק בפרשת עולה וכו', הכונה שהוא מתעסק להבין ענינה ולא אמירת התיבות לבד" עכ"ל. - והיות שמקור הברייתא הוא בגמרא דף ל"ג. אמרנו דבר בעתו מה טוב לבאר תפילה זו באופן השהה לכל נפש, ויהי"ר שיהיה נחשב לעוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה.

אבי הוה מסדר סדר המערכה - היה מונה סדר העבודות שבכל יום ויום בבית המקדש.

משמא דגמרא - כפי המקובל אצל בני הישיבה

ואלכא דאבא שאול² - לפי התנא אבא שאול.

מערכה גדולה - הכהן גדול היה עורך עצים על המזבח החיצון ששם היה מקטירים איברים ופדרים. [מערכה זו נקראת "מערכה גדולה" כדי להבחין בין זו לבין המערכה השנייה הקטנה יותר].

קודמת למערכה שניה של קטרת - היינו המערכה השנייה שממנה לוקחים גזלים למזבח הפנימי להקטיר הקטורת בקר וערב.

ומערכה שניה של קטרת קודמת לסדור שני גזרי עצים - הכוונה שהיה מוסיפים שני גזרי עצים למערכה הגדולה (כסתוב בתורה (ויקרא ו' ה) "ובער עליה הכהן עצים").

וסדור שני גזרי עצים קודם לדשון מזבח הפנימי - סילוק האפר מן מזבח הזהב ששם היו מקטירים את הקטורת.

ודשון מזבח הפנימי קודם להטבת חמש גרות - שהיו מנקים האפר של הפתילות שדלוקו בלילה, והכינו את הגביעים והפתילות בחמשה מתוך שבעה הבויכים.

והטבת חמש גרות קודמת לדם התמיד - פירוש לשחיטה וזריקת דם התמיד.

ודם התמיד קודם להטבת שתי גרות - האחרונים שבמנורה (הטבת המנורה היה מחולק לב' חלקים).

והטבת שתי גרות קודמת לקטרת - שהיו מקריבים על מזבח הפנימי.

וקטרת קודמת לאברים - להקטרת האיברים של התמיד על המזבח החיצון.

ואברים למנחה - קודמת למנחת הסולת שהיתה קרבה עם קרבן התמיד.

ומנחה לתבתי - קודמת למנחת מחבת שמביא הסהן הגדול מידי יום ביומו. [ונקראת ע"ש המחבת שנעשית בה].

ותבתי לנסכין - קודמת לניסוך היין במזבח החיצון הבאים עם התמיד.

ונסכין למוספין - קודמים למוספין בימים שמקריבים קרבן מוסף, כגון בשבת.

ומוספין לבויכין - קודמים לסדור בויכין של לבונה, הבאים עם הלחם הפנים [מידי שבת בשבת היה מסדרים עם הלחם הפנים שני בויכים חדשים של לבונה].

ובויכין קודמין לתמיד של בין הערבים - לאחר הבויכין ולאחר שהשלימו כל הקרבנות, היה מקריבים תמיד של בין הערבים.

שנאמר "וערף עליה העלה והקטיר עליה חלבי השלמים" עליה - ודורשים הפסוק כך "עליה" על עולת הבקר.

השלם כל הקרבנות קלם - ואל תשלימו על תמיד של בין הערבים, כלומר שלא יהיה דבר מאוחר לתמיד של בין הערבים.

¹ הגירסא בגמרא "אבי מסדר מערכה". ובסידורים נדפס "אבי הוה מסדר", ובאשל אברהם (בואשאטש על ש"ע סימן מ"ח) משנה הגירסא 'הוה' וכותב לומר "אבי 'היה' מסדר" שאם יסמכו האות יו"ד של אבי לתיבת הוה, יהיה נראה כהוגה את ה' באותיותיו.

² בגמ' (לעיל ד') הובא מחלוקת של אבא שאול והכמים, לאבא שאול היה הסדר דישון מזבח הפנימי, הטבת חמש גרות, דם התמיד, הטבת שתי גרות, קטורת. ולרבנן היה הסדר דישון מזבח הפנימי, דם התמיד, הטבת חמש גרות, קטורת, הטבת שתי גרות.

ופסק הרמב"ם (פי' טוה"ל תמידיו ה"ד) כרבן דאבא שאול. נמצא שאנו שאומרים כאבא שאול הוא שלא אליבא דהלכתא, מ"מ אנו אומרים נוסח זה, לפי שכן הוא מסודר בגמרא, (בית יוסף אור"ח סימן מ"ח).

ג"ם ברוך יהי

בשם קרוב לאלפיים חניכי מוסדותינו ועשרות הכלי קודש, נישא בזה אלומות גודש, בברכת מזל טבא וגדיא יאה, מריחוק מקום וקירוב ליבאה, קדם מע"כ ידידינו החשוב והנעלה, בונה ומקים עולמות של תורה לשם ולתהילה, מבריחי התיכון של מוסדותינו הק' והמהוללה, רחים ומוקיר רבנן בכל עת ועידן, ואיהו גופיה צורבא מרבנן,

הרבני הנגיד הנכבד והמבואר

מוה"ר מנחם גרשוף לעבאויטש שליט"א

ס. יז"ר הנהלת מוסדות "יטב לב" בארה"ק ממנה לי מוסדותינו הק' בעזאב"י וויליאמסבורג יע"א

לרגל השמחה שבמעונו, דוממות קל בגרונו
בנישואי בנו הבה"ח כמר יצחק גי"ו

וצרופה ברכתנו המרובה, בכל לשון של הודאה וחיבה, שיזכה לרוות מיוצ"ח תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בכל ברכאן דגפישא, וכל טוב סלה.

החותמים למען שמו בהקרה והערכה
הנהלת מוסדות סאטמאר
קרית יואל - בני ברק יצ"ו

הלכות ודינים, מפסקי הראשונים והאחרונים,

עם תוספת ביאורים וטעמים שונים

נערך ונסדר ע"י הרב יחיאל מיכל אברהם פרידמאן שליט"א

הוקים להורותם

חלה שהניחה בשבת מעל קדירת החמין [משאלנ"ט], האם מותר לאכלה עם חלב והאם מותר להניחה לכתחילה מעל הקדירה

חלב בלא הדחה וכמו"כ הכא דצריך קליפה דחיישי שמא ישכח ויאכלנו בלא קליפה).

העצה לזה:

והרוצה לחמם החלה בשבת יניחו על קדירה שיש בה תבשילי פרווה, או על המיחם של מים, (א) מטעם הנ"ל דחיישי שמא ישכח לקלפו, (ב) דיש לדון גם אי מותר לאכלו בפני עצמו או עם בשר, דלפי המבואר בסי' צ"ז סעי' א' דפת שנילוש בחלב אסור לאכול הפת אפי' לבדה דשמא יאכלנה עם בשר, וכן פת הבלועה מבושר דאסור לאוכלה אפי' בפני עצמה, וא"כ ה"נ היה מקום לאסור הפת שהניחה על הקדירה אפי' לאוכלה עם בשר או לבדה מחשש דשמא יאכלנה עם חלב. אלא דיש לחלק דהכא שאני דכיון דיש היתר לאוכלה ע"י קליפה בזה לא גזרו לאוכלה לבדה, וכדמשמע בסי' צ"א דפת שנעשה בבשר ובכדי לאוכלה עם חלב צריכה הדחה מותרת לאוכלה לבדה או עם בשר וכן להיפך.

וכמו"כ יש לצרף להקל דעת הפלתי שהבאנו לעיל דאף בשעת בישול אמרי' נ"ט בר נ"ט, וא"כ הכא נחשב לנ"ט בר נ"ט כדכתבנו והוא מותר לאכול הפת עם בשר או לבדה כדמבואר בפתחי תשובה סק"ד דבנ"ט בר נ"ט לא גזרי, שמא יבוא לאכלו עם חלב, כמו דמותר לאפות חלות בתבנית של בשר ולאוכלם לבדם או עם בשר, ורק לדעת החוות דעת שכתבנו דבשעת בישול לא אמרי' נ"ט בר נ"ט כנ"ל בזה יש לדון אי להחמיר כנ"ל).

או שיניח הפסק כמו נייר כסף [זילבער פאפיר] בין הקדירה להחלה, (דאז החלה לא נאסרה הדיו כמו ב' קדירות דאינו עובר הבליעות, וגם הנייר נחשב לקליפה).

ומסתבר דכל זה אינו אלא באופן שרגילות הוא שנשאר מהחלות בשבת ואוכלים אותם בימות החול, או בשבת עצמו אוכלים עם חלב בסעודה שלישית, מה שאין כן במי שיש לו חלות מצומצם בענין שלא נשאר מהם לאחר השבת, או על כל פנים שאינו רגיל לאוכלן בחלב - מותר להניחם על גבי הקדירה, (וכדמבואר ברמ"א דלחמים שעושים לכבוד שבת אופין אותם עם שומן משום דדבר מועט היא ונאכל מהר בשבת וגם דאופין אותם בשינוי צורה, מה שאין כן כשהרגילות שנשאר מהם אזי נחשבים לפת הרבה וגם לא מהני מה שנשתנה צורתה מפת רגילה כיון דהם עצמם נאכלים בחלב).

חלה שהניחה על קדירה שיש בה בשר לאכלה בחלב:

חלה שהניחה על גבי קדירה חמה שיש בה בשר [כדמצוי בשבת קודש שמוניחים החלה על גבי קדירה של מרק או של הצולנט כדי שיתחמם], נאסרה החלה לאוכלה עם גבינה או חלב, כיון דבלעה מעט טעם בשר מהקדירה של בשר, (דכיסוי הקדירה בלעה טעם מהבשר שנתבשל בקדירה, והכיסוי מפליט הבליעה לתוך החלה).

ואם ברצונו לאוכלה עם מאכל של חלב, יקלוף מהחלה [כשיעור קליפה] מאותו צד שהיתה מונחת על הקדירה ומותר לאוכלה בחלב (כדמבואר בסי' צ"ד סעי' ח' ובש"ך שם ס"ק ל"ג דכלי בלא רוטב שהוא נגוב אינו פולט ממנו רק כדי קליפה, וה"נ הכיסוי של הקדירה שהוא נגוב אינו פולט רק כדי קליפה).

ובדיעבד כשכבר עירב החלה עם חלב [כגון שטיגן החלה במחבת חלבי וכל שכן עם חלב וכדו'], תלוי דינו במחלוקת הפוסקים, דלכמה אחרונים יהא מותר לאכלו (כרתי ופלתי ועוד המובא בפת"ש (בסי' צ"ה), דכיון דזה נחשב לנ"ט בר נ"ט דטעם הבשר נכנס בכיסוי ומהכיסוי לפת, ובכהאי גוונא פסק הרמ"א (בסי' צ"ה סעי' ב') דמותר בדיעבד לאכלו עם חלב).

ולהרבה אחרונים יהא אסור לאכלו אף בדיעבד (לסכרת החוות דעת בפי הט"ו והש"ך בסי' צ"ז דלא אמרינן נ"ט בר נ"ט אלא הוא בלוע כבר מקודם, משא"כ כשכל הטעמים נבלעים בפעם אחת כגון בעניינו שהטעם הולך בהתפשטות אחת מהבשר לכיסוי, ומהכיסוי לפת בשעת הבישול לא מקילינן משום נ"ט בר נ"ט).

להניחה לכתחילה על קדירה שיש בה בשר:

ואם ברצונו לאכול שיירי החלות שנשארן מושבת בימות השבוע, ובדרך כלל נאכלים גם עם מאכלי חלב - אסורים להניח החלות בשבת על הקדירה של בשר, משום שאז יקבל טעם בשר כנ"ל, ויאסרו לאכול עם חלב, ואף אם יהא בדעתו לקלוף מהחלה כשיעור קליפה, עם כל זה אסור להניחם על הקדירה, דחיישי שמא ישכח ויאכלם עם חלב בלא קליפה (כדמבואר בסי' צ"א סעי' ג', דצריך ליהדר שלא יגע בשר בלחם דחיישי שמא ישכח ויאכלנו עם

**תולדותיהם של צדיקים ומעשייהם הטובים
של בעלי ההילולא אשר בשמותם נקובים**

הילולא רצדיקיא

הגה"ק רבי שלמה יהודה בן רבי פסח צבי זי"ע טאבאק
בעמח"ס "ערך ש"י" יומא והילולא י"א טבת (תרס"ח)

הגה"ק רבי שלמה יודא טאבאק זי"ע נולד בשנת תקצ"ב בעיר סיגעט לאביו ר' פסח צבי ז"ל שהי' יהודי פשוט וירא שמים מרובים, עודו נער צעיר מאד כבר נראו בו סימני גדלות מיוחדים, וחשקו לעסוק בתורה הי' אין לשאר, והי' לומד כל היום בתה"ק, והרחיק את עצמו מכל דרכי נעוה, והי' ממועט לדבר עם בני אדם, ומכל תהליכותיו נראה כי זרע קודש הוא.

והי' כאשר נתגדל קצת חשקה נפשו לקיים את מה שאמרו חז"ל הי' גולה למקום תורה, ועוב את עיר מולדתו וגלה למקום תורה, לעיר אוהעל, שביהן אז מרן הייטב לב זי"ע, ורבו זה אשר ראה את סוחרת הנפשיות שלו קירב אותו מאד, וחזקו וסייעו לעלות במעלות התורה.

כמו כן למד אצל הגאון בעל ה"בית שלמה" מסקאלא זצ"ל, וגם למד במאד אצל הגאון בעל ה"קול אריה" זצ"ל, גם למד איזה זמן קצר אצל הג"מ יהודה מוידרען ז"ל אשר גם אותו מזכירו בספריו כמה פעמים בשם מורי, ולמד בישובת אלו בהתמדה גדולה ממש יומם ולילה, ממש לא יאומן כי יוספר גודל התמדתו בתורה, ואחרי ששאב ואסף מלא חפניים תורה ויר"ש, חזר לעיר מולדתו עיר סיגעט כשהוא מלא וגדוש בסוגי הש"ס ובידיעות התורה.

בשנת תרי"ח כאשר נתקבל בסיגעט הגה"ק בעל ה"ייטב לב" זי"ע, ביקש מאנשי עירו שיבחרו ליציאו עוד ב' דינים, והוא יבחר אחר והשני יבחרו הם, והוא נתן עניו בתלמידו הגאון ר' שלמה יהודה, ונבחר תיכף ומיד בהסכמת כל הקהל, וכיהן כראב"ד יובל שנים עד יום פטירתו.

בחודש טבת שנת תרס"ח חלה את חליו אשר נפטר בו, קודם הסתלקותו ציווה ואמר שלמען השם ששום אדם לא יספידוהו כי לא בא לידי מדה זו, ולא יעשו שום פרסום מפטירתו, ולא יכתבו בשום מקום על פטירתו, ועל מצבתו לא יכתבו רק שמו ושם ספריו.

ביום ב' י"א טבת תרס"ח עלה לגנוי מרומים, והוטמן בתוך האהל של הגה"צ ר' משה ארי' פריינד זצ"ל ראה"ק דיסיגעט שפתוח עם חלון לתוך האהל של רבותינו הק' לבית סיגעט, וזה אשר חרות על מצבת קבורתו ע"פ צוואתו: פ"נ שלמה יהודה בעל המחבר ספר ערך ש"י שאלות ותשובות תשורת ש"י בן ר' פסח צבי נפטר ביום י"א טבת שנת תרס"ח לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

השאיר אחריו ברכה ספריו בכל מקצועות התורה, על התורה, נביאים, וכתובים, על הש"ס, ושאלות ותשובות בד' חלקי שו"ע, אשר נתקבל ונתפשט בכל תפוצות ישראל, כשהוציא לאור ספרו ערך ש"י על חושן משפט ולגודל ענוותנותו ביקש מגאוני ישראל הסכמות, ה"ה הגה"ק משינאווא זי"ע הגה"ק בעל קדושת יו"ט זי"ע והגאון ר' יהושע אהרן צבי וויינבערגער זי"ע אבד"ק מארגארעטען, והגאון המהר"ש זי"ע, וכולם עטרוהו בהסכמותיהם הנלהבות, מהסכמת הקדיו"ט: "זהנה אם אמנם כי מאו מעולם מנעתי ומשכתי את ידי מליתן מכמה טעמים הכמוסים עמדי, ואף גם כי הספר הזה אין צריך להסכמתי כי הדברים בעצמן יתנו עדיהן אשר יש בו תועלת רב לכל יושבי על מדין, אולם גודל אהבתי אל כבוד ידידי הרה"ג הנ"ל העיר אותי לצאת מחוץ לגדרי".

עם רבותינו הק' עצי התמים זי"ע

כל ימי חייו עמד ליצדו של הייטב לב וגם אחר פטירתו של הייטב לב כאשר מרן הקדושת יו"ט זי"ע מילא את מקומו של אביו גם כן עמד ליצדו, בפרט בהמלחמה הידוע שניהל מרן הקדושי"ט עם קהילת הספרדים בעיר סיגעט, שלא רצו לקבל עליהם את תקנות של הארטהדאקסין כשאר קהילות קודש באונגאריין, ומרן הקדושי"ט ניהל עמהם מערכה כבידה עד מאד, ועיין בספר מלחמת מצוה באריכות כל הפרשה הסוערת, לבסוף אחרי סכסוכים בין הצדדים הסכימו לילך לדין תורה

כפני חמש רבנים אחר משני הבוררים מצד קהילת הארטהדאקסין הי' הגאון ר' שלמה לייב, והמכריע הי' ע"פ בקשת הגה"ק משינאווא הגה"ק מגארליין זי"ע, אחר שהוציא הגה"ק מגארליין את פסק דינו לטובת הארטהדאקסין, אז אחד מן הבוררים של הצד השני הי' בעל גידולי קדש מבארדשין, והוא הי' תלמוד חכם גדול ודריף ומפולפל, הוציא ספר בשם "אוהב משפט" בו הוא מפריק דברי הגה"ק מגארליין זי"ע וכותב עליו דברי בו, וזורק חיצים ובליסתראות על חשבונם של מרן משינאווא ועל כל הגאוי"צ גדולי מדינת אונגאריין ז"ל,

לאכול, ובשמחת נישואי נכדיו לא השתתף כלל, באמרו: הרי יש לו אב שיכניסו תחת החופה ומה לי ללכת לשם.
 פע"א כאשר חיתן אחד מבניו רצתה הרבנית שיקנה לו מעיל חדש (בעקיטשע), ובימים ההם לא היה מן המוכן, אלא היו צריכים לקנות סחורה וללכת ל"שניידער" ולמדוד את המידה הראויה וכו'. ואכן הלך לקנות לו סחורה וקראו את ה"שניידער" לביתו אשר מדד לו כפי מידתו ובו בזמן צוה לו להרים את ידו לימינו ולשמאלו כדי לראות המידות מכל הצדדים, ענה הערך ש"י ואמר: אוי, כמה הוא השיעור של צער גידול בנים.

וכן היה דרכו תמיד לבוא לבוא אל הייטב לב לסעודה שלישית, עד שפעם אחת הנהיג הייטב לב שיתחילו לומר לפניו מדרש בסעודה שלישית, אשר על זה יאמר התורה, ומאז חדל הערך ש"י לבוא לס"ג, כי אמר שאם אומרים לפני הייטב לב את המדרש שם על המקום יתארך התורה ביותר, ואצלו היה כל רגע ורגע בחשבון מדויק.

יסופר עובדא נפלאה מאוד, ביומא דהילולא הראשון של מרן בעל הייטב לב, באו אלפים להשתטח על ציונו הק, אבל הערך ש"י לא הלך לשם כלל, ושאלו בנו ע"ז, שהרי ה" קרוב אתו בחייו, השיבו: ללכת אל הציון ולא לראות ולהידאות עם הנשמה הקדושה, חבל על הזמן, וכדי לראותה, צריך אני להפסיק כמה ימים מלימוד הנגלה ולהתמסר רק ללימוד הנסתר, והדברים נפלאים.

או אור ר' שלמה לייב את מתניו והראה את כח תורתו, והוציא לאור קונטרס בשם "עין משפט" לסתור את כל דברי ה"א"הב משפט" מרישא לסיפא ולהראות בעליל כל זיפיו. מרן העצי חיים ורביה"ק ז"ע הוסמכו על ידו בהתרת הוראה, וסיפר רבינו שליט"א שכשרביה"ק ז"ע בא אליו ליבחן אמר לר' שלמה לייב שכעת יסיד מלבו גודל יחסו שהוא בן הרב ואב"ד, ולא ישגיח על כבוד אבותיו, ויבחנו בכל חומר כאלו ה"י מבני כפריים פשוטים, ואכן הגאון בעל ערך ש"י בחן אותו בדקדוק גדול, ובמשך שני שבועות כל שאלה בחלק יורה דעה שהיו מביאים להג' בעל ערך ש"י ה"י מציע לרבינו שיחזה דעתו, וכאשר ראה כי הוא מכוון לאמיתו של תורה הסכים בחפץ לב ובשמחה רבה לסמוכו, ואמר רביה"ק שאצל הגאון בעל ערך ש"י ה"י לו הבחינה הכי קשה מכל גדולי הדור שעמד לפניו.

מגדלותו

רבינו ז"ל הפליג לספר מגאונותו האדירה של הערך ש"י בד' חלקי שו"ע, וגם לרבות גדלותו בחכמת הקבלה, גם הייטב לב בתשובה אחת סומך עצמו שהערך ש"י הסכים עמו, על אף שהערך ש"י ה"י תלמידו כאמור.
 עם היותו טרוד בעניני העיר, לא פסק פומיה מגידסא, ועסק באוריינתא כל שעות היום ממש, ולא היה משתתף בשמחות הנישואין של בניו, רק הלך לכמה דקות להשתתף בהחופה ותיכף חזר ללימודו, ואמר שאיתא בגמ' שצריך האב להכניס את בניו לחופה, אבל הסעודה יכולים כבר האחרים

קרן הלבשה

שע"י ישיבת מהר"ט דסאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א - בראשות מורינו הגה"צ ראש ישיבתנו שליט"א

תודה וקול זמרה

בתורה וקול זמרה, ובשם הנהנים ממפעלינו המעטיירה, נשגב בזאת השורה, ברכת מו"ט בשפה ברורה, קדם ידידנו האב"ר המהולל בתשבחות, רב תבונות ונעים הליכות, חן וחסד על פניו שורה, עושה צדקה וחסד בשמחה ואורה, ובפרט בהתמסרותו למפעלינו ברוח מסורה, ולצ' ישובת למענה חשיכה כאורה,

הר"ר יואל קיש הי"ד

אב"י בבארא פארק יע"א

לרגל שמחת הולדת בנו נ"ו למז"ט

ה"ר שיזכה לרוות מזמו רב נחת דקדושה, במידה מרובה וגדושה, ויוסף עליו ה' אֵלף פעמים ככה, להמשיך ולהרבות בפעליו ברבי' והמשכה, והקב"ה ישלם פעלו, וישוב לו בראשו גמולו, אכ"ר.

העברים בברכת הודאה

שענו דוד דאוידאוויטש

בשם הנהלת עפעל קרן הלבשה

Yetev Lev
D'Rabeinu Joel D'Safmar
Eretz Yisruel Inc.

מוסדות יטב לב
דרבינו יואל מסאטמאר
בארה"ק תובב"א

תודה וקול זמרה

ברנשי הוקרה והודאה, נשגב בזה ברכת מולת טבא ונדיא יאה, משימי מרומא עילאה, קדם ידידינו האברך העסקן הנמרץ והנעלה, צורך עסקני עם סגולה, מסור בלונ"ח למען מוסדותינו הק' יומם ולילה, שמו הטוב נהלל בשם ובתהילה,

מזה"ר קלמן אליעזר לעווי הי"ו

גבאי קודש של מוסדות "יטב לב" בארה"ק
במאנטריאל יע"א

לרגל שמחתו הגדולה, גילה אחר גילה, בעזר נרא עלילה,
בהולדת בנו ני"ו למזל טוב

ובהזדמנות זו כשהשמחה במעונו, נברכו ונהללו בפנינו, על כל הטוב והחסד אשר עושה עמנו,
הוא הגבר אשר לא ישבות יומם וליל למען הצלחתינו, ומשליך עצמו מנגד תמיד לבוא בעזרתינו.

יה"ר שיזכה לראות ולרוות מהם רב תענוג ונחת מצורך שמחה ואורה,
וימשיך לעמוד לימינינו לשם ולצפתארה, ויזכה לאושר ועושר והרחבת הידע, שישון ושמחה בכל עת, וכל טוב סלה

החותמים למען שמו בתודה וקול זמרה
הנהלת המוסדות

דבר בעתו

לקט אמרי קודש מפי צדיקו וקדושי עליון,
בגודל קדושת הימים הבעל"ט וסגולתו

עשרה בטבת - חודש טבת

אבל תענית י' טבת זהו על ביטול צרה העתידה - עונג הוא והיה דחי שבת.

(תורת משה להחת"ס - פר' ויקרא דרוש לוי' אדר)

בחזיון לילה על משכבי בליל י' טבת שנת תקכ"ד לפ"ק חלם לי שיש רמז בפסוק על ד' צומות הללו, וגם על כ' סיון, שאמר השי"ת לאברהם (בראשית טו, יג) 'ידוע ת'דע כ"י ג'ר' יהיה ז'רעך, הראשי תיבות של פסוק זה: י' הוא י' טבת, ת' הוא תשעה באב, כ' הוא כ' סיון, ג' הוא ג' תשרי, וגם מרמז גדליה, י' ז' הוא י"ז בתמוז, ואח"כ 'ועבדום' רצ"ל האומות ישעבדו אותם, 'וענו' רצ"ל ישראל יתענו 'אותם' ימים, והראשי תיבות של א'רבע מ'אות שנה נוטריקון: א'אחר שיבנה מ'קדש, או י'צאו ב'רכוש ג'דול נוטריקון י'שישו ב'שמחה ג'דולה שיתהפכו לששון ולשמחה. (אור פני משה)

מצאתי בספר העקידה פרכת וישלח שהוסיף על דברי זוהר וכתב בזה"ל: "על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה", נרמזו ארבעה צומות השנה אשר נמשכו אלינו מצד קעקוע הכף הזה, ומלת "הנשה" כמו הפוך "השנה", כלומר על כן לא יאכלו בני ישראל "את גיד" ג' תשרי י' טבת "גיד" עולה י"ז - י"ז בתמוז, "את" לרבות ת'שעה א"ב. (של"ה הק')

חודש טבת - הנה החודש הזה מזלו גדי וטבעו הקפיצה, וכמו ששנינו (בבא קמא כא ב) הכלב והגדי שקפצו מראש הגג, וכן היתה מלחמת החשמונאים עם היוונים ענין קפיצה למעלה מהטבע וממדריגתם, קומץ אנשים נגד עם רב כחול אשר על שפת הים מזוינים בכל תכסיסי מלחמה, כי זה הזמן מסוגל לאחוז במעלות רמות ונשגבות אף שנפלו ממנו ומסוגל לקפיצה כזו, וע"כ בימי היוונים הצליחו החשמונאים בקפיצה זו וזכו לנסים ממעלה מעלה, וכן נשאר לדורות שמי שיקבל עליו עבודת ה' בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאוד אף שהוא אינו ראוי לכך ועדיין לא הגיע למדה זו יצליח בכל קפיצתו זו.

על כך אמרו בזה"ל (חגיג' רע"ג ר"ח ב) על הפסוק "והמים היו הלוך וחסור עד החודש העשירי", דא טבת, שהוא סוד ניסוך המים בחודש תשרי, ששבעים הקרבנות שכנגד שבעים אומות הולכים ומתמעטים, והשפעת האומות הולכת ומתמעטת עד חודש טבת, שאז מתעורר השי"ת לנצח את האומות העולם מצד מעשיהם הטובים של ישראל, ואז יהפך צום העשירי לששון ולשמחה. (מאיר עיני חכמים)

עשרה בטבת - ועוד טובה גדולה עשה הקב"ה עם ישראל, כיצד שבעשרה בטבת היו ישראל ראוין לגלות מירושלים, שכן הוא אומר (יחזקאל כה ב) "בן אדם כתב לך את שם היום את עצם היום הזה" וגו', מה עשה הקב"ה, אמר, אם יוצאין עכשיו בצינה הם מתים, מה עשה, המתין להם והגלה אותם בקיץ וכו', וזהו שנאמר הניאל ט' (יד) וישקוד ה' על הרעה הוי אומר אף זה טובה.

בתשובות הגאונים ז"ל - שאפילו אילו חל זה הצום של טבת בשבת עצמו לא היינו יכולין לדחותו ממנו כלל, לא להקדים ולא לאחר, והיינו מתענים אותו ביום השבת עצמו, כיום הכיפורים שחל להיות בשבת, משום דכתיב בו (יחזקאל כה ב) "בן אדם כתב לך את שם היום את עצם היום הזה" כמו שכתוב בתעניות של יום הכיפורים "בעצם היום הזה", אלא שלעולם אינו חל ביום השבת. (תקון יששכר)

י' טבת שבו סמך מלך בבל על ירושלים להחריבה, וכתוב באבודרהם, דאם אפשר היה שחל יו"ד טבת בשבת היו צריכים להתענות בשבת וכו', ויש להבין, הלא יו"ד טבת לא היה רק התחלת מצור העיר, ועד שתי שנים ומחצה לא נחרבה, וקשה חורבנה מסתמא מן התחלת המצור, ולמה ט' באב אין דוחה שבת, ועי' בגמ' (עירובין עג) בענין ט' באב שחל בערב שבת אין משלימין, ויו"ד טבת בערב שבת משלימין, והיה דוחה שבת. ונראה לבאר, דהנה הטעם שקבעו תענית על מצור ההוא, הלא היתה ירושלים כמה פעמים במצור, רק הטעם הוא, דמה שהיתה העיר בטירת המצור שתי שנים ומחצה, זו מחמת שבאותו יום סמך מלך בבל למטה על ירושלים, כמו"כ ישבו בי"ד שלמעלה, אלו מימינים אלו משאילים עד שגברו המשמאילים ונחרב הבית. והנה אין לך שנה שאין קללתה מרובה מחבירתה, וכל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו (ירושלמי ריש יומא) נמצא שבכל שנה ושנה נתחדש חורבן חדש, וזהו בכל פעם כשהגיע אותו יום של עשרה בטבת, שהתחיל אז למעלה משפט החורבן, כמו כן בכל דור ודור יושבין בי"ד של מעלה וגורזין החורבן של כל שנה ושנה. ודבר זה מרומז קצת בספר הקרניים (להגה"ק ר"ש מאוסטר אפ"ל) עיין בפירושו הנקרא "דן ידיו" בענין חודש טבת (מאמר ר), וידוע דעל צרה שעברה, כמו יום שמת בו אביו ואמו, אין אנו מתעניין בשבת, אבל תענית חלום מותר להתענות (עי' אורח סי' רפ"ח), דבשביל עונג שיש לו שמבטל צרה העתידה לבוא עליו לא מעונה הוא, הלכך תענית תשעה באב דזהו רק על צרה שעברה לא דחו שבת,

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פנימי — ק"א — בלתי מוגה

יום ג' פרשת ויצא תש"ע לפ"ק

ביקור הגה"צ רבי ישראל האגער שליט"א

מוויזשניץ - בני ברק

בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א - בקרית יואל יע"א

רבי'ן, זיי זענען געווען אזוי דריי ארע, ער האט נאך געהאט א שווארצע בארד, כ'בין נאך געווען דעמאלטס א יונגל, ס'איז געווען אין יוז סטריט (בדירתו בבנין ביהמ"ד דקהל עצי חיים סיגעט בויליאמסבורג).

הרה"צ מוויזשניץ: דער זיידע דער אמרי חיים מייטש די וואך (פרשת ויצא) דעם פסוק (בראשית כה, כא) והיה ה' לי לאלקים, ס'איז דא א באקאנט ווארט פונעם בעל שם הק' אויפן פסוק (תהלים צד, א) קל נקמות ה' קל נקמות הופיע, אז דער באשעפער מוט חסד מיט א מענטשן, חסד קל כל היום (תהלים נב, ג) דאס אליין איז א עונש,¹ דאס איז והיה ה',

רבינו קיבלו בכבוד

והרה"צ מוויזשניץ הזמין את רבינו לשמחת נישואי נכדו הרב משולם זשא הי"ד בן להתנו הגה"צ רבי חיים צבי מוויזשניץ שליט"א ראש ישיבתינו בבני ברק יצ"ו

הרה"צ מוויזשניץ: מ'האט שוין געהאט געזעהן דעם זיידן דער אמרי חיים פאר די התנוה?

רבינו: יא, כ'בין געווען מיטן טאטן ז"ל (מרן רבינו בעל ברך משה) אין ארץ ישראל ווען איך בין געווען א בחור, ס'איז געווען תשכ"ג, כ'געדענק אז כ'בין געווען אין וויזשניץ, דעמאלטס האב איך איהם געהאט געזעהן, און כ'האב איהם אויך געזעהן אין אמעריקא.

הרה"צ מוויזשניץ: תשי"ח.

רבינו: יא, ער איז געווען ביים טאטן אין שטוב, כ'בין געווען דעמאלטס א יונגל, און דער טאטע ז"ל האט מיך צוגערופן און געזאגט, "געב שלום, דאס איז דער וויזשניצער רבי", ער איז דעמאלטס געווען מיטן מאנסי'ער

1 ידוע מאמר מרן הבעש"ט הקדוש זי"ע (הובא בתולדות יעקב ויקר פ' בא) על הכתוב (תהלים צד א) אל נקמות הוי"ה אל נקמות הופיע, ולכאורה איך שייך בנקמה שם הרחמים, אלא משל לאיש כפר אחד שמרד במלך שהכה ורגם איקנין של מלך או כיוצא בזה, ומיד עשה המלך אותו לראש והעלהו ממדריגה למדריגה עד שנעשה משנה למלך, וכל מה

אלקא דמאיר עננו...

נותן זכרות קודש של מרן רבינו שליט"א:

"דער כולל עצי חיים ד'סאטמאר אין בני ברק איז דעם טאטנ'ס הייליגער כולל אין ארץ ישראל לצדקת רבי מאיר בעל הנס..."

הרה"צ מוויזשניץ: יא יא.

דער טאטע ז"ל (מרן רבינו בעל ברך משה) איז געפארן קיין בעלזא צו רבי אהרן?

רבינו: יא. ער האט איהם געזעהן אין פעסט.

דער בעלזער רב רבי ישכר בער איז געווען דעם טאטנ'ס סנדק אין ראצפערט, ס'איז זייער אינטערסאנט אז דער בעלזער רב האט געהייסן פאר זיינע קינדער מוזאל אנטוהן די שטריימלעך צום ברית, אלס משערנאבלער אייניקלעך.³

הרה"צ מוויזשניץ: דורך דעם האראנסמייפעלער.⁴

ענקערע קינדער זענען דאך דריי מאל צאנזער אייניקלעך? **רבינו: יא.** מיינע קינדער זענען דריי מאל צאנזער אייניקלעך, דורך שינאווא,⁵ און רבי שלום אליעזר, און האראנסמייפל.

לכני העליה, כי בושו וגם נכלמו להרים פניהם אל המלך המתחסד עמיהם שלא לפי מעשיהם.

3

וכאשר היה מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל אצל הרה"ק מהר"א מבעלזא ז"ל בפעסט סיפר לו הרה"ק מבעלזא בעצמו שאביו הרה"ק המהרי"ד ז"ל ציזה שיבוא אל הברית עם השטרמיילעך (עי בס ומשה היה וישיח"א עמ"צ).

4

כי מרן העצי חיים ז"ע היה חתנו של הרה"ק רבי שלום אליעזר'ל מראצפערט ז"ע, חתן גיסו הרה"ק רבי מרדכי דוב מהארנאסמייפעל ז"ע, בן הרה"ק רבי משולם וזשא מטאלמאש ז"ע, חתן הרה"ק רבי יעקב ישראל מטשערקאס ז"ע, בן הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל ז"ע - וגם בני הרה"ק מהרי"ד מבעלזא ז"ע היו נכדי הרה"ק מטשערנאביל כי הרבנית של המהרי"ד היתה בת הרה"ק רבי ישעי' משולם וזשא ז"ע בן הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל ז"ע, בן הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל ז"ע.

5

כי חמותו של מרן רבינו שלוש"א הרבנית מוויזשניץ ע"ה, היתה בת הרה"צ רבי חיים מענדל פאנעט ז"ל מדעעש, חתן הרה"צ רבי יעקב

דורך מידת הרחמים, לי לאלקים, איז דאס פאר מיר אלקים מדת הדין.

רבינו: פונעם אהבת שלום זאגט מען נאך אזוי אויפן פסוק (שמות יב, ג) כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל.²

שהטיב המלך עמו יותר והביאו ליותר מדריגה, וראה יותר כבוד המלך ומשרתיו ונהגותיו, היה יותר צער לזה שהיה בן כפר, בכורו שמרד נגד המלך הגדול הרחמן הזה, ומה שהיה ראוי לעונש הוא מטיב עמו יותר, והמלך עשה בכונה מכוונת, שאם היה ממיתו היה צער לפי שעה ותו לא, מה שאין בן בדרך זו מצטער כל ימיו ומוסיף תמיד, כשעלה ליותר גדולה מוסיף יותר צער על צערו, איך מלאו לבו למרוד עיני כבודו, וזה שנאמר אל נקמות הוי"ה, ר"ל שנקמות ה' הוא על ידי מדת הרחמים שלא כמדת בשר ודם, והוא כי אל נקמות הופיע, ר"ל שהנקמה הוא במה שהופיע לו מגדולתו, ובראותו גדולת המלך ובכורו שמרד נגד מלך זה אין לך צער גדול מזה, עכדה"ק.

ומרן רבינו בעל ברך משה ז"ל הי' מרגלם בפומי' להזכיר דברות קודש אלו, ומה דאתמר ביה משמיה'ה המגיד הקדוש ממעורישט ז"ע לפרש בזה את החרוז משוך חסד"ך ליודע"ך אל קנא ונוק"ם, שבהשפעת החסד בעצמו הרי הוא קנא ונוקם.

ובייטב פנים (אבני יצרון אות כה) פירש בזה הכתוב (ההלים צ"ט, ח) אל נושא היית להם ונוקם על עלילותם, שבזה עצמו שנושא היית להם, הרי הוא נוקם על עלילותם. ועיי"ש עוד (שפת אדם אות כג) מה שכ' לפרש בזה אמרינו (בתפלת ערבית) העושה לנו נסים ונקמה בפרעה וכו', עיי"ש בדבריו הנחמדים.

ובקדושת וי"ט (פ' יב) הוסיף להדגיש, שהעונש על ידי התנשאות ורוטמות שייך דווקא אצל בני ישראל האוחזים במדת הענוה, ואפילו בשעה שנותן להם הקב"ה גדולה הם ממעטין את עצמן כמבואר בגמרא (חלין פ"ט). ולכן שפיר נחשב לבני ישראל ההתנשאות כעונש, מה שאין בן אומות העולם אשר גבה לבם בעשרם, הם יפלו ברשעם, ולא יכנעו לבם על ידי עונש התנשאות, ועל כן ההכרח להיות עונשם על ידי יסורים ומלקות עכ"ד.

2

עיי"ש באהבת שלום (פ' יתר) שפירש מונת הכתוב על דרך הג"ל, כה תאמר לבית יעקב, דמה שנקרא אמירה רכה לבית יעקב הם פשוטי העם, ותגיד לבני ישראל, כי אותם הדיבורים הם דברים קשים נגידין

זכרו תורת מש"ה

השתדלו והרבו לעשות נייחא לנשמתו הטהורה של

רביה"ק מרן משה בן רביה"ק מרן חיים צבי זי"ע

בתרומה נדיבה וחשובה לתוען החזקת כוללינו הק'

הכולל הק' נתייסד על ידו וגם נשא בעול החזקתה רבות בשנים

רבי אהרן משערנאבלער, ער האט גערעדט פון איהם יעדן מאג, יעדן צווייטן מאג.

רבינו: ער איז זייער נתפעל געווארן פון משערנאבל, כ'האב געהערט אז דער טאטע ז"ל האט געזאגט אז דער בעלזער רב האט גענומען איידימער משערנאבלער אייניקלעך, און האט געזאגט איך וויל האבן א אויבן-אן פון משערנאבלער אייניקלעך.⁷

הרה"צ מוויזשניץ: כ'האב געהערט פון מיין שווער ז"ל (האדמו"ר משערנאבל בני ברק ז"ל) אז ווען דער צאנזער זיידע האט גענומען רבי מרדכי דוב האראנסמייפעלער פאר א איידעם, האט ער געהאט א ספעציעלע שמחה אלס דעם וואס ער איז א משערנאבלער אייניקל.

רבינו: ווען דער דברי חיים האט זיך משה'דיק געווען מיטן האראנסמייפעלער, איז די חתונה געווען אויף א גרעניץ שטאט צווישן עסמרייך און רוסלאנד, דער דברי חיים איז געקומען א האלבן וועג, און דער משערנאבלער (הרה"ק משערנאבל) זיין וועג, כי אביהו הוה נכדו נסתלק לגנוי מרומים, והחתן נתגדל אצל זקינו הנ"ל) איז געקומען א האלבן וועג.

דער דברי חיים האט געהאט צוגעזאגט נדן פאר די טאכטער כנהוג, האט ער זיך אנגעגרייט געלט און איז געפארן צו די חתונה, ביזן אנקומען אהין האט ער שוין געהאט אויסגעטיילט דאס גאנצע געלט פאר ארימעלייט, אז ער האט שוין נישט געהאט קיין פרוטה, ווען ער האט זיך געטראפן מיטן מחותן האט ער אידס געזאגט "איך מוז

הרה"צ מוויזשניץ: מיינע קינדער זענען אויך דריי מאל אייניקלעך פון צאנז, נישט דורך דעם האראנסמייפעלער, נאר דורך רבי ישעי' משעחויבער.⁶

רבינו: ביי רבי ישעי'לע איז דער טאטע ז"ל אויך געווען אין קראקא, דער זיידע רבי שלום אליעזר'ל האט איהם מיטגענומען אויף צאנז אויף די יארצייט פונעם דברי חיים, איז ער געווען דעמאלטס אין קראקא ביי רבי ישעי'לע.

הרה"צ מוויזשניץ: דער פעטער דער דברי יואל איז אבער יא געווען ביי רבי ישכר דוב אין בעלזא.

רבינו: יא, אין בעלזא, און שפעטער אויך אין ראצפערט. דער זיידע דער עצי חיים האט געהאט גרויס קרבות אין בעלזא, ער האט איהם זייער א גרויסן כבוד געגעבן, ער האט געטיילט זיינע שיריים פרייטיג צונאכט'ס.

הרה"צ מוויזשניץ: ענקער משפחה איז נישט אייניקלעך פון רבי אהרן משערנאבלער?

רבינו: נין, נאר פונעם משערנאבלער (הרה"ק רבי יעקב ישראל משערנאבל ז"ל בעמ"ס עמק תפילה), יעצט איז די יארצייט פון רבי אהרן משערנאבלער.

הרה"צ מוויזשניץ: יא, היינט נאכט, ח' כסלו. רבי ישכר דוב ז"ל איז געווען א איידעם ביי א זוהן פון רבי אהרן משערנאבלער, האט ער אלע יארן גערעדט שטארק פון

שמשון קאנער ז"ל מטשעחויב, חתן הרה"ק רבי משה משיאווא ז"ל, בן הרה"ק בעל דברי יחזקאל משיאווא ז"ל.

6

כי הרה"צ מוויזשניץ חתנו של כ"ק האדמו"ר רבי משולם זוסיא טווערסקי ז"ל משערנאבל בני ברק, בנו של הרבנית הצדיקת מרת רעכל דבורה ע"ה [שהיתה נקראת די משעחויבער רעביצין] בתו של הרה"ק רבי ישעי'לע מטשעחויב ז"ע, - וכמעט כל בני חתני הרה"צ מוויזשניץ שליט"א נשתדכו עם נכדי הרה"ק מצאנז וצאנז אחריו, ולכן צאנז'י מתייחסים לפחות ג' פעמים אל הרה"ק מצאנז ז"ל.

7

והיו לו ארבעה חתנים נכדי בית משערנאבל, ואלו הן: א) הגה"צ רבי פנחס טווערסקי ז"ל אבד"ק אויסטילא, בן הרה"ק רבי מרדכי מראחמיסטריווקא ז"ל, ב) הגה"צ רבי יצחק נחום טווערסקי ז"ל מראווא-רוסקא, ג) הגה"צ רבי יוחנן טווערסקי ז"ל אבד"ק הארכישאו, ד) הגה"צ רבי יוחנן טווערסקי ז"ל, וכעלוא היו קורין אותם יוחנן א ויוחנן ב'.

ויקרא בהם שמי ושם אבותי...

מתוך מכתב קודש של מרן רביה"ק בעל ברך משה ז"ע

מצוות רבי
מאיר בעל חסם
כולל עצי חיים
ב"ב
א"י וקודש חובבי א"י
אלקא דמאיר ענינו

...ומשנה שמחה היא לי כי נקרא שם הכולל
שנתייחד מחדש "עצי חיים" לשמו ולזכרו
הבהיר של כ"ק אבא מארי ז"ע...

ונסתובבה השיחה אודות שמו של החתן הי"ד

הרה"צ מוויזשניץ: איך האב געוואוסט אז זיין מאמע האט איהם א נאמען געגעבן משולם זוסיא...

רבינו: זושא אדער זוסיא?

הרה"צ מוויזשניץ: זוסיא, מיין שווער ז"ל האט זיך אונטערגעשריבן זוסיא.

רבינו: רופן רופט מען איהם זושא.

הרה"צ מוויזשניץ: איך רוף איהם משולם זוסיא.

רבינו: אין רוסלאנד האט מען געזאגט זוסיא?

הרה"צ מוויזשניץ: יא, מיין באבע ע"ה (הרבנית הצדיקת מרת רעכל דבורה ע"ה בת הרה"ק מטשעחויב ז"ל) מיין שווער'ס מאמע, האט איהם גערופן זוסיא (ועל פי המכתא שבמדינת רוסלאנד הוא כמו קמין תחת הד).

רבינו: ווי אזוי האט געהייסן דער רבי ר' זושא אלינס?

הרה"צ מוויזשניץ: ס'איז דא אפאר גרסאות, ס'איז דא משולם זושא, משולם זוסיא, און זוסמאן.⁹

רבינו: ער אליין שרייבט זיך אונטער זוסיל, ביי די הסכמה אויפן תניא שרייבט ער זיך אונטער זוסיל, און אויך ביי די

מודה זיין, כ'האב אנגעגרייט געלט, אבער אויפן וועג האב איך עם אויסגעטיילט, אויב דער מחותן וויל מאכן די התונה אזוי אן קיין געלט הרי טוב, און אויב נישט וועט מען צוואווארטן, כ'זעל ארומפארן דא אין געגנט ביז איך וועל האבן דאס געלט און דעמאלטס וועט זיין די התונה, האט דער מחותן געזאגט "איך וויל נישט אפהאלטן די התונה, כ'האב שוין געזעהן דא דעם טאטן (הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאבל ז"ל) מיט בגדי שבת, און אז דער מאמע האט זיך שוין מטריה געווען צו קומען צו די התונה, וויל איך נישט אפשטופן די התונה".

הרה"צ מוויזשניץ: יא, צדיקים האבן געזעהן... ס'שטייט דאך אין זוה"ק אז מ'טרייבט ארויס די אבות פון גן עדן.

רבינו: ס'שטייט דאס לשון "איעקר לון מוגן עדן", איז מיינט אז זיי ווילן נישט גיין, נאר מ'שיקט זיי.⁸

רבינו שאל בשלום המיו כ"ק האדמו"ר מוויזשניץ שליט"א

וכיכדו רבינו לברך על היין

זאמר רבינו: לחיים, דער באשעפער זאל העלפן מזאל זיך זעהן אויף שמחות מיט פרייליכע הערצער מיט אסאך תענוג ונחת פון אלע קינדער און אייניקלעך.

הרה"צ מוויזשניץ: און אויך ביי אלע אידישע קינדער, דער אויבערשטער זאל העלפן אז דער מאמע זאל זיין געזונט, און ס'זאל קומען אלע גוטע השפעות, ביי א שמחה קומט דאך אראפ גוטע השפעות.

*

9

בהסכמת הרה"ק הרבי ר' זושא על הספר סוד יבין ובענין (לרבי מאיר מאוסטראה ז"ל) חתם את עצמו "הק' משולם זוסיא במהר"י זצ"ל", וכן בהסכמתו לשו"ע אשלי רברבי (נדפס באוסטראה שנת תק"ה) חתם את עצמו "משולם זוסיא" במ"ל זצ"ל".

אמנם בהסכמתו על הספר נועם אלימלך מאהיו הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליוענסק ז"ל חתם את עצמו "הקטן משולם זוסמן במהר"ר אברהם מאניפאלי". וכמו"כ בהסכמתו על סידור נוסח האר"י לרבי שבתי מראשקוב ז"ל חתם את עצמו "הק' משולם זוסמאן מאניפאלי".

8

זו"ל הוזה"ק (פישס דף ריש) כתיב (תהלים קמ"ב) ישמח ישראל בעושיו, בעושו מבני ליה, אלא אלין קוב"ה ושכינתיה ואביו ואמו, דאע"ג דמיתו קוב"ה אעקר לון מגן עדן, ואייתו לון עמיה לההוא חדוה לנטלא חולקא וחדוה עם קוב"ה ושכינתיה.

מצדקת רבי מאיר בעל הנס
כולל עצי חיים
ב"ב
א"ר וקודש חובב"א
אלקא דמאיר ענינו

מעשה אבות סימן לבנים...

מתוך מכתב קודש של מרן רבינו הגה"ק שליט"א

...וכן בקודש חזיתי אצל כ"ק מרן אאמו"ר הגה"ק שמאוד כלתה נפשו להמשיך מסורה זו, על כן יסד כולל עצי חיים לאנ"ש בבני ברק יע"א... וראה בזה המשכת קיום צוואת אבותיו הק'.

הרה"צ מוויזשניץ: דער טאלנער רבי פון ירושלים (הרה"צ רבי יוחנן פווערסקי ז"ל), האט געזאגט אז זושא איז ראשי תיבות שזכר אויבנים ומכניע זדים.

מיין איידעם רבי חיים הערש (הגה"צ ראש ישיבתנו שליט"א) רופט איהם אויף צו די תורה נאר משולם, ס'איז א אינטערסאנטע זאך.

רבינו: יא, אזוי שטייט אין דברי יחזקאל, מיין זוהן ר' מענדל (הגה"צ אב"ד דקהלתינו הק' בוויילאמסבורג שליט"א) איז אויך עולה לתורה נאר מיטן נאמען 'מנחם'. דער שינאווער רב האט א שאלה וועגן 'שמחה זימל', זאגט ער אז מ'זאל אויפרופן צו די תורה נאר בשם הקודש אן די כינוי.¹²

דער זיידע דער קדושת יום טוב האט געהייסן ליפא, און מ'האט איהם אויפגערופן צו די תורה נאר 'חנני' יום טוב.

הרה"צ מוויזשניץ: אבער איך מוין אז מיינע צוויי אייניקלעך וואס זענען אייניקלעך פונעם באמורער רב (הגה"צ רבי חנני' יו"ט ליפא מייטלבוים ז"ל מח"ס לבוש יו"ט) האבן ביידע זיידעס מיינע מחותנים - דער וואלאווער רב און דער באמור רב - געזאגט ביים ברית ויקרא שמו בישראל חנני' יו"ט ליפא נאך זייער מאמן.

הסכמה אויפן מאור עינים שרייבט דער רבי ר' זושא זיך אונטער 'הק' משולם זוסיל מאניפאלי'.¹⁰

הרה"צ מוויזשניץ: דאס איז דאך א נאמען פון א פרוי. **רבינו:** אבער פון א מאן אויך, אזוי שטייט אין בית שמואל.¹¹ אזוי שרייבט ער זיך אונטער ביי די הסכמה אויפן תניא, די וועלט זאגט אז 'זושא' איז בנמיטריא דער שם ש-ד-י.

10 וז"ל הרה"ק בהסכמה על ספר התניא: הגה בראותי את הכתבים של הרב האי גאון איש אלקים קדוש וטהור אספקלריא המאירה וטוב אשר עשה ואשר הפליא ה' חסדו ונתן בלבו המהור לעשות את כל אלה להראות עם ה' דרכיו הק'. ורצונו היה שלא להעלות את הכתבים ההם לבית הדפוס מחמת שאין דרכו בכך. רק מחמת התפשטות הקונטרסים ההם בקרב כל ישראל בהעתקות רבות מידי סופרים משונים ומחמת ריבוי העתקות שונות רבו הט"ס במאד... ושומע לדברי אלה יבא עליו ברכת טוב. הכ"ד הדורש זאת לכבוד התורה היום יום ג' שנכפל בו כי טוב פ' תבא שנת פדותנו לפ"ק. הקמן משולם זוסיל מאניפאלי.

ועיי' בספר אור פני משה שעליה הסכימו בני הרה"ק הרבי ר' זושא, הרה"ק רבי הערשל מענדל ז"ל והרה"ק רבי ישראל אברהם ז"ל, ששניהם התמו את שמם 'בהרב מוהר"ר משולם זוסיל'.

בס' בוצינא קדישא (אות פ"ו בהערה) נדפס מכתב מהרב המאוה"ג מוהר"ו מרגליות ז"ל האבד"ק אניפאלי שכתב וז"ל: זכותי בעצמי לראות כתב יד קודש מהרב הגדיק רבינו משולם זושא אשר שלה להה"צ מסדיקוב (בעל מח"ס דגל מנחה אפרים) וז"ל: 'משולם זוסיל' בן מירל, זוג' הענדיל בת גייטל, בנה החתן צבי מנחם, בנה ישראל אברהם, בני הענדיל, בקש לעשות פדיונות ולקבל חמשה זהובים עשרה ג"ד וליקה המעות לעצמו, עכ"ל"ק.

ועיין בספה"ק בני יששכר (מאמרי חודש תשרי מאמר ג) שכתב הרה"ק רבי משולם זושא, והוא כידוע מעוצם כתי"ק של הבני יששכר.

11 בס' בית שמואל [שמות אנשים] (אות ג), כתב וז"ל: זוסיל לפעמים שם איש, עיי"ש.

12 וז"ל הרה"ק משינאווא דברי יחזקאל (ש"ת סי' מ"ה) בדבר מכתבו שדואג אם לא יצא מכשול מתי"י בדבר העד שחתם 'שמחה' והוא לא ידע בשום פעם שמחה לבד, כי בחעליה לס"ת נקרא 'שמחה זימל', וכפי כל נקרא 'זימל' - ואחרי שהאריך כתב בתוה"ד - ע"כ גם בג"ד דבאמת הוא מעות מה שנקרא לס"ת בשם זימל כי לא נכון לקרות לספר בשם הכינוי, עיי"ש.

ואכן לאחר שמחת הברית מילה של החתן נ"ו אמר מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל, שלצאת מידי ספיקות בקריאת הכינוי לכן כשיקראוהו לתורה יקראוהו רק בשם 'משולם' כשהוא סומך על הדברי יחזקאל הג"ל שכתב שאין לקרות לתורה עם שם הכינוי אפילו אצל א' שכבר מוזחק כמה שנים לקרותו לתורה עם שם הכינוי.

זאת הברכה אשר ברך מש"ה

מתוך מכתב קודש של מרן רביה"ק בעל ברך משה ז"ע

...ואל אחינו אנ"ש הצמודים בקירות לבבנו ה"ו אקרא לחזק את ידי העסקנים ולהתנדב בעין יפה לטובת הכולל... וחזקת התורה ולומדיה בטהרה יעמוד לכל התומכים והמסייעים להתברך בברכה המשולשת בתורה ולמלא כל משאלות לבם לטוב...

מזאגט דאך זושא [תחילת התיבה בדגוש] זאל עם דארפן זיין מיט א י'.

ווען דער התן איז געבוירן געווארן האט מען ביים מאטנ'ס שטוב אסאך אריינגעטראכט ווי אזוי שרייבט מען זושא'.

הרה"צ מוויזשניץ: איך בין דאך נישט געווען ביים ברית - דער ברית איז דאך געווען אין אמעריקא - האב איך שפעטער געהערט אז ס'איז געווען א גאנצער געטוהעכץ וועגן דעם, דער פעטער דער טשערנאבלער רבי פון בארא פארק איז געווען אריינגעמישט ביים גאנצן געטוהעכץ וועגן דעם נאמען זושא' אדער זוסיא'.

רבינו: און משולם אליינס דארף מען אויך וויסן ווי אזוי מ'דארף שרייבן, מיט א ו' אדער אן א ו'.

הרה"צ מוויזשניץ: דער התן זאגט מיר אז זיין פאטער רבי חיים הערש זאגט אז מ'שרייבט אן א ו'.

רבינו: אין בית שמואל (שמות אנשים), שטייט אז עם קומט אן א ו'.

הרה"צ מוויזשניץ: די וועלט שרייבט משולם מיט א ו', אן א ו' איז דאס 'משלם'.

רבינו: ס'איז דא א תשובה ווי דער רמ"א שרייבט צום מהרש"ל, און ער ענדיגט די תשובה א פריסת שלום פון גיסי משולם - דער רמ"א האט געהאט א שוואגער משולם - און דער רמ"א שרייבט משולם מיט א ו', שפעטער איז צוריק געקומען די תשובה פונעם מהרש"ל (נדפס בש"ת הרמ"א סי' 1) ווי ער שרייבט צוריק פאר'ן רמ"א, און צום סוף שרייבט ער אז דאס וואס דו האסט געשריבן משולם מיט א ו', ס'קומט נישט אזוי, נאר ס'קומט אן א ו', ס'קומט חסר, און

רבינו: דעם קדושת יום טוב האט מען נישט אזוי אויסגערופן.

הרה"צ מוויזשניץ: אפשר דער פעטער (הגה"צ מכאמור ז"ל ה"י אחיו של הרבנית הצדוקת תלמי"א אם רבינו שליט"א) דער באמור'ער רב האט יא געהייסן 'הנני יו"ט ליפא'.

רבינו: אבער אויפן זיידנ'ס מציבה שטייט נישט 'ליפא' נאר 'הנני יום טוב', ליפא איז א כינוי אויף יום טוב.¹³

הרה"צ מוויזשניץ: ס'איז דא אידן וואס איך קען זיי, און זיי הייסן נאר יו"ט ליפא.

רבינו: הנני מיט יו"ט זענען צוויי עקסטערע נעמען, 'ליפא' און 'ליפמאן' זענען א כינוי פאר יום טוב.¹⁴

א' הנרכיב: זושא שרייבט מען מיט א ו'?

הרה"צ מוויזשניץ: לויטן רמז פון טאלנער רבי'ן איז זושא מיט א ו'...

רבינו: און די גימטריא פון ש-ד-י איז אויך מיט א ו', אבער כ'האב שוין אסאך אריינגעטראכט אין דעם נאמען זושא ווי אזוי מ'שרייבט עם, ווייל ס'איז דא א כלל ביי שמות אנשים ווען איז א י' און ווען איז א ו', איז למשל 'בניו' זיינע זין שרייבט מען מיט א י', און שמש די זון וואס שיינט שרייבט מען מיט א ו'.

וואס איז דער חילוק? איז די ז' געדרוקט (דגוש) איז עם א י', שמש - זון קומט לייכטער, נישט אזוי שטארק געדרוקט, איז עם א ו', און לויט דעם דארף אויסקומען אז וויבאלד

13

וכן ידוע שבמשך כל השנים של מרן רביה"ק בעל דברי יואל ז"ל קראו אותו לתורה 'מורה מוריני רבי יואל בן מורה מוריני רבי הנני יום טוב' ולא הזכירו שם 'ליפא', וכן בכל מי שברך שהזכירו את שמו ושם אביו לא אמרו שם 'ליפא'.

14

כ"כ בבית שמואל [שמות אנשים] (אות ל) ליפמאן יו"ד אחרי הלמ"ד, והוא כינוי לאורי, אלעזר, וליום טוב (ספר שמות וסוד מנה"ס).

15

וה"ל שם (אות מ): משולם חסר וי"ו בן הוא דעת כל הפוסקים דלא כטורי זהב, ואם חותם א"ע מלא וי"ו כותבין מלא וי"ו, עיי"ש. וכ"כ בקיצור נהלת שבעה.

זכות אבות יגן עלינו...

מתוך מכתב קודש של מרן רבינו הגה"ק שליט"א

...ואלקא דמאיר יענינו בצירוף זכות אבותינו מייסדי כוללנו להוושע בדבר ישועה ורחמים בבני בריכי חיי אריכי ומזוני ריחתי, רב ברכות ושובע שמחות, חיי נחת וכט"ס...

רבינו: ס'איו געווען א רבינו משולם פון די בעלי תוספות.¹⁸

*

רבינו: ביז ווען בלייבט מען דאהי?

הרה"צ מוריזשניין: דער פלאן איז ביז מיטוואך אי"ה, דאס איז דער פלאן בעזר שמו ית'.

כ'האב געהערט דערציילן פונעם זיידן דער אמרי חיים, אז ביים זיידן דער תורת חיים האט זיך אמאל געזעגנט א איד פאר שבת און געזאגט 'רבי, איך פאר קיין זאבלאטוב אויף שבת', און דער תורת חיים האט איהם געזעגנט זייער אזוי שוואך, אינמיטן וועג האט זיך איהם געמאכט א פראבלעם, און איז נישט אנגעקומען אויף זאבלאטוב אויף שבת, האט ער זיך געכאפט אז ער האט באמערקט אז ביים געזעגענען פונעם תורת חיים האט ער איהם נישט אזוי געהעריג געזעגנט. ווען ער איז צוריק געקומען, האט ער געזאגט פאר'ן תורת חיים, אז דער רבי האט געזעהן אז איך וועל נישט אנקומען, האט דאך דער רבי געקענט זאגן אז איך זאל נישט ארויס פארן, האט איהם דער תורת חיים געזאגט, כ'האב גארנישט געזעהן, נאר כ'האב געהערט ווי אזוי דו זאגסט אז דו פארסט, און דו זאגסט נישט 'אם ירצה השם', האב איך פארשטאנען אז עס קען נישט אזוי מויגן... ווייל מיר מייטשן דעם פסוק (בראשית כה, כ) 'זידר יעקב נדר לאמור אם יהיה אלקים עמדי ושמרני', אז יעקב האט געמאכט א נדר אז אויף יעדע זאך דארף מען זאגן אם יהיה אלקים עמדי, אם ירצה השם, דעמאלטס ושמרני.

מ'זאגט נאך אז מ'האט געפרעגט וועלכער פון די שעררים וואס מ'זאגט מוצאי שבת (כתפילת רבון העולמים) איז דער

18

ע'י תוס' במס' פסחים דף קב: ד"ה שאין אומרים, ובדף קה. ד"ה והג"מ, ועוד בכ"מ.

נאכדעם איז דא די תשובה (שם סי' ה') צוריק וואס דער רמ"א שרייבט צוריק און ער שרייבט שוין 'משלם' חסר, אזוי ווי ער האט איהם געזאגט.¹⁶

הרה"צ מוריזשניין: א חסידיש ווארט קען מען זאגן אויף דעם, א מענטש זאל נישט וויסן אז ער איז שוין גאנץ [מלשון שלם], נאר ער זאל וויסן אז ער איז חסר [ולכן חסר וי'].¹⁷

רבינו: דער מהרש"ל האט געמאכט א עסק ווי אזוי מ'האט געשריבן א נאמען, ער שרייבט דארט אז א תלמיד חכם דארף שרייבן גוט אן א גריין.

הרה"צ מוריזשניין: דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל זיך קענען גאנץ מאכן פאר'ן באשעפער.

16

הנה בשו"ת הרמ"א (סי' ה') נדפס תשובת המהרש"ל אל הרמ"א, ובו כתב וז"ל: וכתבו תשובות קדמונות כשתסתפק בשם מן השמות איך לכתוב בגט מלא או חסר או בסופו אל"ף או הא' תוכל לסמוך על כתבים ראשונים של חכמים אפילו באגרת שלומים ומוקמינן אחזקתייהו שדקדקו אחרי האמת, ומהאי טעם נזכר גופא אנעסוק בהבילתי שמור כתב משולם הו"ו, והוא חסר בתורה, וראיה ממשכת מגילה (דף ג.) למה נקרא משלם לפי ששלם במעשיו, וכן כתוב בסופי גיטין, ועל רוב חיבה כתבתי, עיי"ש.

ושם כפי' ז' נדפס תשובת הרמ"א בחזרה אליו, ובסוף התשובה כתב וז"ל: ואלף שלומים יקבל מר מאביו הוקן ש"ן [שיחיה נצח] ומגוסי משלם חסר כתיב, עכ"ל.

17

עיי' בגמרא מגילה (דף ג.) דאיתא התם שהשם 'משולם' הוא מלשון שלימות, דאיתא התם היינו זכריה היינו משולם, 'ואמאי קרי ליה משולם דמישלם בעובדיה'...

סל מלא ברכת ה'

דורכ'ן שטיצן אונזער הייליגן כולל לצדקת רבי מאיר בעל הנס פארזיכערט איר זיך

מלא ברכות וישועות

ווי רבינו שליט"א שרייבט אין זיין בריוו לטובת כוללנו הק'

וכן נפשי בשאלתי מול אי"ש הקרים שיחיו צאי לך בעקבי האנן

ושאו ידיכם לשקול שקלי הקודש... אל תוך בתיכם להניח ברכה...

שטיצט בעין יפה וברוח נדיבה די הייליגע תורה פעסטונג

רש"י זאגט דאך אזוי פאריגע וואך (פרשת תולדות), אויפן פסוק (בראשית כה, כז) 'יעקב איש תם זאגט רש"י מי שאינו חריף לרמאות קרוי תם.

רבינו: אין דברי יחזקאל פון שינאווער רב זאגט ער אזוי, 'יעקב איז דען געווען א תם, מ'זעהט דאך די וואך (פרשת ויצא) אז ער האט זיך א עצה געגעבן מיט לבן, נאר זאגט ער 'מי שאינו חריף לרמאות' ער הייסט א תם, 'יעקב איז אבער געווען 'איש תם', איש מיינט א בעל הבית [כדכתיב] (שמות טו, א) ה' איש מלאחמה] און יעקב איז געווען א בעל הבית אויף די מידה פון תמימות, וויסן ווען צו זיין עם עקש תתפתל, אזוי שטייט אין דברי יחזקאל.

דער רבינו תם האט געהייסן רבינו יעקב, און מ'האט איהם גערופן 'רבינו תם', ווייל אויף יעקב שטייט איש 'תם' יושב אוהלים.

הרה"צ מוויזשניץ: די חברים האבן איהם אזוי א נאמען געגעבן.

דער זיידע דער אהבת ישראל טייטשט תמים תדוה עם ה' אלקיך, די גמרא זאגט (מגילה כט). מאן דיהיר בעל מום הוא, און כל אדם שיש בו גמות הרוח זאגט דאך הקב"ה אין אני והוא יכולים לדור בעולם (סוטה ה). איז אויב 'תמים' דו וועסט זיין בענוה און דו וועסט נישט זיין קיין בעל גאווה, דעמאלטס תהיה עם ה' אלקיך.²⁰

רבינו קם ללוותו ושאל בשלום המלחים שנתלוו אליו
ונפרדו לשלום

חשוב'סמער שער, האט מען געפרעגט פאר א קינד און ער האט געענטפערט 'שערי סיעתא דשמיא'.

פון וועמען זאגט מען דאס נאך?

רבינו: פון די רביצין אדל דעם בעל שם הקדושים מאכטער.

די חברי'א האבן זיך ארום גע'טענה'ט וועלכער שער איז דער וויכטיגסטער שער פון אלע שערים, האט די רביצין אדל געזאגט 'שערי סיעתא דשמיא', האט מען איהר געפרעגט פארוואס עפעס דאס? האט זי געזאגט אז אנצוקומען צו אלע אנדערע שערים דארף מען אויך סיעתא דשמיא'.

זמענין לענין סיפר רבינו: דער ראפשיצער רב איז געווען א גרוסער חכם, און דער רבי פון לובלין האט איהם געזאגט "ס'שטייט נישט 'חכם' תדוה עם ה' אלקיך, נאר ס'שטייט תמים תדוה עם ה' אלקיך (דברים י"ג)", האט ער געזאגט "יא רבי, אבער צו זיין א ריכטיגער תמים דארף מען קודם צו זיין א חכם".¹⁹

כ'האב אזוי געקלערט מיט דעם, ס'שטייט (בראשית ג, ט) נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלקים התהלך נח, אז נח איז געווען א תמים, זאגט דער בעל הטורים האלקים התהלך נח איז סופי תיבות 'חכם', אז צו זיין א תמים דארף מען זיין א חכם.

הרה"צ מוויזשניץ: חכם הייסט דאך יראת ה', אזוי ווי ס'שטייט (תהלים קיא, י) ראשית חכמה יראת ה'.

20

עי' בדברי יואל (פ' טו, ע"ג קט"ו) שכתב לפרש הכתוב נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלקים התהלך נח, כי אמרו הו"ל כל המתנאה אין אני והוא יכולים לדור, וכתוב אשכנן את דכא ושפל רוח, וז"ש צדיק תמים היה, ר"ל שהיה עניו ושפל רוח, לכן את האלקים התהלך נח, שהיה השו"ת שוכן אצלו, וציון שכבר קדמו זקינו הקו' בישמה משה, עיי"ש.

19

וכן ידוע מה שהיה מרגלא בפומי' דמון רבינו בעל ברך משה ז"ל לומר בשם דוד מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל מה ששמע מפ"ק בליל התקדש חג הפסח שהראשון מהארבעה בגים נקרא 'חכם' ולא 'צדיק' כי בעת שהצדיק עומד נגד הרשע אינו די כמה שהוא צדיק, רק צריך להיות גם חכם (עי' הגש"פ מהר"י ט"ב אות ס"ו).

צדקת רבי מאיר בעל הנס
כולל עצי חיים
בב"א
א"י וקודש חובבי"א
אלקיא דמאיר ענינו

טויערע ברודער אחים לדעה שיחיו

די גרויסע מצבר התורה כולל עצי חיים ד'סאטמאר אין בני ברק

איז אין א מצב פון התמוטטות ח"ו

שוין עטליכע חדשים וואס די הנהלת הכולל האט נישט געקענט באצאלן די געהאלט פאר די הונדערט יונגעלייט

וואס פון דעם באשטייט לחם חקם אויסצהאלטן זייערע שטובער מיט קינדער בלעיה'ד

אנא אל תעמדו מנגד !!! העלפט און ראטעוועט די הייליגע תורה פעסטונג

לא אמיני בארצינו

ליינט די
קומענדיגע וואכן,

אין די ארטיקלען פון:

די היסטאריע

איבער די
התייסדות פונעם

כולל עצי חיים

מיסודם של רבותינו הקדושים הקדושת יו"ט, עצי חיים זצוקלה"ה

ה י ו נ כ ו נ י ם

לדינער הראשונה

לטובת כוללינו המפוארה - מוצש"ק פר' תרומה הבעל"ט

דברות קודש מכ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

סעודת רעוא דרעווין ברשת מקץ תש"ע - בויליאמסבורג יע"א

והנה בספר חסדי אבות (להגאון רבי יהודה גרינוואלד זצ"ל אבד"ק סאטמאר) פ' מאמר המשנה (אבות פ"ב מ"ח) בור סיד שאינו מאבד טפה, דמי שאינו מאבד טפה מזרע לבטלה, על ידי זה זוכה שאיננו מאבד טפה ואיננו שוכח דבר מלימודו, עכ"ד. ויש להמליץ על זה מאמרם ז"ל (שבועות כ: זכור ושמור, כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה, שעל ידי שמירת הברית זוכר דברי התורה. וזה שאמר כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך, כי על ידי שטמאו כל השמנים, החכמה והמחשבה שבמח, היה רצונם להשכיחם תורתך, ולהעבירם מחוקי רצונך, רמז על שלימות מצות מילה שהוא רק על ידי שמירת הברית, והיונים רצו לבטלו מבני ישראל, ועל ידי זה לגרום שכחת התורה, אולם זכו לנס על ידי כהניך הקדושים, שהיה להם מסירות נפש להתנהג בקדושה.

ובדרך זה יש לרמז מה שנאמר בברכת כהנים, כה תברכו את בני ישראל אמור להם, ופירש"י אמור להם כמו זכור ושמור, ובפשטות הכוונה בזה דאמור הוא לשון הוה כמו זכור ושמור. אמנם לפי דרכינו י"ל דנקט דוקא אלו השתי תיבות, כי ברכת כהנים היה שיזכור להשגת התורה, וכמו שדרשו במדרש (הובא בדמשק אליעזר) יברכך ה' בתלמוד, עוד במדרש (רבה פ"א ס"ה) וישמריך מיצר הרע, ועל ידי שיהיו שמורים מיצר הרע ולא יחטאו, יאר ה' פניך אליך, ובמדרש (שם ס"ז) זה מאור של תורה, וזה שאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם, דברכת כהנים יהיה כמו זכור ושמור, רמז על המליצה דכל שישנו בשמירת הברית ישנו בזכירת התורה, ועל ידי ברכת כהנים זכו לזה.

והנה חטא זה מעכב את האדם גם בעבודת התפלה, וכמו שכתב בתפארת שלמה (פ' בשלח) על הכתוב נבוכים הם בארץ סגר עליהם המדבר, כי אם האדם משוקע בתאוות עולם הזה אזי גם הדיבור הוא בגלות אצלו, וזהו פירוש נבוכים הם בארץ, סגר עליהם המדבר, היינו כח הדיבור, שאינם יכולים להוציא הדיבור מפיהם כראוי בדחילו ורחימו בכוונה הראויה לנכון, עכ"ד. ולזה כתב בבני יששכר (כסלו מאמר ד אות מט) דהיונים עכבו את בני ישראל מלהתאסף ולהתפלל לה', עי"ש. ולפי דרכינו היו יכולים להפיק מזימתם על ידי שטמאו כל השמנים, והחטיאו את בני ישראל בחטאים מרים, ועל ידי זה סגר עליהם כח המדבר, לומר דיבור קודש לפני השי"ת.

כתב בשלטי הגבורים (על הגהות מרדכי פ"ב דשבת), וטבוה טבה והכך, ה' מטבה ותיבת והכ"ץ הם אותיות הצו"ה, וסמך לסעודות שעושים בהנחה, ואותיות וטבה טבה בגימטריא מ"ד כמנין הנרות, ומשמע מלשונו שיש קצת מצוה בסעודות אלו על שם נס דהנחה. וצריך ביאור מה שייכות הסעודות שעושין בהנחה עם הנרות שהסמיכן הכתוב להדדי.

ב) בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול השמונאי ובניו כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך.

ויתבאר על פי דברי כ"ק מרן ד"ר זללה"ה בדברי יואל (פ' וארא עמוד רכב) בביאור דרשת חז"ל (גדרים לב) על הפסוק (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי, גדולה מילה שאלמלא היא לא ברא הקב"ה את עולמו, עוד דרשו, גדולה תורה שאלמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ. וקשה דבשלמא התורה נקראת ברית יומם ולילה, ככתוב (יהושע א ח) והגית בו יומם ולילה, אבל המילה הרי אינה נוהגת אלא ביום ולא בלילה כמבואר בגמרא (מגילה כ:). אמנם ידוע כי שלימות מצות מילה אינה אלא על ידי שמירת הברית, וכמבואר בגמרא (עירובין יט). שהפוגם בריתו נמשך ערלתו, ואברהם אבינו עומד על פתח גיהנם להציל הנימולים ואינו מכירו. ודבר זה צריך שמירה תמידית ביום ובלילה, כמו שהזכירו חז"ל (כתובות מו). שלא יהרהר אדם ביום ויבא לידי טומאה בלילה. ומה גם שכדי להגיע לשמירת הברית צריך לעסוק בתורה יומם ולילה, כמו שכתב הרמב"ם (הלכות איסורי ביאה פכ"ב ה"א) אין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה. ומעתה שפיר דרשו חז"ל אם לא בריתי יומם ולילה על המילה ועל התורה, כי שניהם נוהגים ביום ובלילה, והא בהא תליא, דאי אפשר לקיים מצות מילה בשלימות ולהנצל מפגם הברית, מבלעדי עסק התורה ביום ובלילה, עכ"ד.

ויש לפרש מה שאומרים בפייט יונים נקבצו עלי אזי בימי חשמנים ופרצו חומות מגדלי וטמאו כל השמנים, כי איש הישראלי צריך שיהיה לו חומות של שמירת העינים וטהרת המחשבה לגדור גדר לשמור את נפשו בקדושה, והיונים פרצו כל החומות וגדרים וסייגים השומרים את האדם שלא יעבור על רצון ה', וטמאו כל השמנים, שמן רמז על חכמה ומחשבה, והיונים על ידי שפרצו גדרי השמירה טמאו את המחשבה שבמח ולבות בני ישראל, והכניסו בהם טומאה גדולה ל"ע.

ובלכתינו בדרך זה יש לבאר מה שדרשו חז"ל (גטין נז): על הכתוב (תהלים מד כג) כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה, רב יהודה אמר זו אשה ושבעה בניה שנהרגו על קדושת השם, רבי יהושע בן לוי אמר זו מילה שניתנה בשמיני, ופירש"י דזימנך דמיית. ודקדק אבא מארי זללה"ה בברך משה (פ' תצוה עמוד רכב) הדלא פשטות לשון הכתוב משמע כדברי רב יהודה דקאי על הריגה ומסירות נפש ממש, ואם כן מה הכריחו לרבי יהושע בן לוי לדורשו על המילה אשר רק זימנך דמיית, עיי"ש לדרכו. אמנם לפי דרכינו י"ל כי גם רבי יהושע בן לוי מפרש הכתוב כי עליך הורגנו כל היום כפשוטו, דהיינו מסירות נפש ממש, אלא שבא להשמיענו מאין בא להם לישראל כח נשגב זה למסור נפשם על קדושת השם, על כן דרש זו מילה שניתנה בשמיני, כי על ידי שמירת הברית באו לידי אמונה שלימה ופשוטה בבוכ"ע, עד כדי מסירות נפשם על קדושת שמו יתברך.

והנה החשמונאים המה קיימו בנפשם כי עליך הורגנו על היום, זו מצות מילה, שהיה להם מסירות נפש על שלימות מצות מילה ושמירת הברית, והתנהגו עצמם בקדושה וטהרה בבחינת צדיק יסוד עולם, ולזה חנוכה"ה עה"כ בגימטריא צדי"ק, לרמזו על צדיק יסוד עולם, ובזכות זה זוכים לכל השפעות טובות, וזוכים לעסוק בתורה, וכתב בני יששכר (כסלו מאמר ב אות יב) בשם הרה"ק רבי פינחס מקאריץ זללה"ה כי ל"ו נרות של חנוכה הם כנגד ל"ו מסכתות, כי התורה אור, עכ"ל. ועל ידי בחינת חנוכה"ה רמז לצדי"ק יסוד עולם, שמתנהגים בקדושה ובטהרה, אפשר לזכות לאור התורה הקדושה, וכתב א"ז זללה"ה בייטב פנים (י"ג מדות אות טז) כי חטא זה מעכב גאולה העתידה, עיי"ש. ולזה בחנוכה מתנוצץ אורו של משיח כמבואר בבני יששכר (כסלו מאמר ד אות ק), כי על ידי שיתנהגו בקדושה ובטהרה נזכה לאורו של משיח.

והשי"ת יעזור בצאתנו מחג הקדוש של חנוכה, הנה מבואר בספרים בטעם שאין מבדילין בחנוכה כמו בכל יום טוב, כי הימים הללו לא נגמרו, ואור התורה נמשכת והולכת גם להלאה, ואין לזה קץ וסוף, יעזור השי"ת שהנרות חנוכה יזריחו בלבבות בני ישראל וישפיעו שפע ברכה ברוחניות ובגשמיות השפעות קדושות, שנזכה להתנהג בקדושה ובטהרה, והאר עינינו בתורתך, שנזכה לעסוק בתורה, ללמוד וללמד לשמור ולעשות, ונרות חנוכה ישפיעו בני חיי ומזוני רוויחי וכל מילי דמיטב, חנוכה"ה בגימטריא ט"ף, רמזו על השפעת בני, והוא בגימטריא גוף רמזו על השפעת בריאות הגוף, וישפיע פרנסה בהרחבה גדולה, עדי נזכה לאורו של משיח וביאת גואל צדק, בהתרוממות קרן התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו בב"א.

והנה איתא במדרש (ב"ר פ"ב ס"ד) כי היונים גזרו, כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק ונחלה באלהי ישראל, ולפי דרכינו היה להם בזה כוונה עמוקה, על פי דברי כ"ק מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל (פ' שמות עמוד כו) על מה דאיתא במדרש (תנחומא שמות ס"ה) ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף וכו', עכשיו לא ידע את יוסף למחר הוא אומר לא ידעתי את ה'. הענין כי על ידי שפוגמים בקדושת היסוד נפגם ונתקלקל האמונה וכחדא אזלי, כי החטאים מסמין עיניו של אדם מראות את האמת. וזה שאמר אשר לא ידע את יוסף היינו מקדושת יוסף, ועל ידי זה אמר לא ידעתי את ה', כי קדושת היסוד תלוי באמונה, עיי"ש. וכעין זה האריך בדברי יואל (פ' יתרו עמוד פה) על הכתוב (במדבר טו לט) ולא תתורו אחרי לבבכם זו מינות ואחרי עיניכם זו זנות, כי האחד גורם לחבירו ר"ל, עיי"ש. ומעתה על ידי שבאו היונים וטמאו כל השמינים, המחשבה שבמח שלא ישמרו עצמם בקדושה, על ידי זה היה גזירתם לכתוב על קרן השור שאין להם חלק ונחלה באלהי ישראל ח"ו, כי זה גורם לחבירו.

ויל"פ בזה הרמז בקריאה דיובא (במדבר ז פד) זאת חנוכת המזבח, וכתב בזרע קודש (לחנוכה) כי תיבות זא"ת חנוכה"ת המזבח"ה, בגימטריא שמ"ע ישראל"ל, עיי"ש. ויש לומר הענין שרמזו אחדותו ית"ש בפסוק זה אשר ממנו נובע שם יום שמיני של חנוכה שנקרא זאת חנוכה. והנה כתב החיד"א בראש דוד (פ' מקץ) דלכן תקנו שמונת ימי חנוכה, נגד שמונה ימי מילה שרצו היונים לבטל, עיי"ש. ולפי זה יום שמיני של חנוכה הוא רמז במיוחד על מצות מילה. וכבר נתבאר כי שלימות מצות מילה הוא שמירת הברית, ועל ידי שמירת הברית יש שלימות האמונה בבוכ"ע, ולכן בזאת חנוכה רמז תיבות שמ"ע ישראל"ל שהוא אחדותו ית"ש, להורות כי שלימות מצות מילה גורם שלימות האמונה בבוכ"ע, ורמז בזה על מסירות נפשם של החשמונאים הכהנים הקדושים, שעל ידי כח קדושתם היה שלימות האמונה.

ובזה יתבאר הרמז וטובח טבח בגימטריא מ"ד כמנין הנרות, שאנו מדליקין ח' ימים וביחד הם מ"ד נרות, והטעם שמדליקין שמונת ימים מבואר בחיד"א שהוא רמז למצות מילה שרצו היונים לבטל, ותכלית כוונתם היה על שלימות מצות מילה לטמא את בני ישראל ח"ו, אולם החשמונאים היה להם מסירות נפש לקיים מצות מילה בשלימות, והשפיע טהרה וקדושה לבני ישראל שיתנהגו בקדושה, וכתב א"ז זללה"ה בישמח משה (פ' מקץ) כי על ידי פגם הברית ר"ל יש חסרון בשפע הפרנסה, עיי"ש. ולפי זה כאשר מתנהגים בקדושה בשמירת הברית יש פרנסה בהרחבה, ומכאן סמך לסעודות שעושין בחנוכה, לרמזו על השפעת הפרנסה שהוא בזכות שלימות מצות מילה.

דברות קודש מכ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

סעודת רעוא דרעווין פרשת וישבת תש"ע - בקרית יואל יע"א

דקאמר לשון עבר וחטאתי. אמנם ביאור הענין על פי מה שכתב א"ז זללה"ה בבאר שבע (פ' חיי) בשם הקדמונים, דאף דקיי"ל שזכר מצוה בהאי עלמא ליכא, מכל מקום על אותן המצוות שאין הוא מחויב לעשותן, כגון מצוות כאלו שנתהפכו מזדונות לזכיות על ידי תשובה מאהבה, על זה איכא שזכר בהאי עלמא, עכ"ד. ולפי זה כאשר זוכים לתשובה מאהבה, הרי זה מגין שלא יבואו לידי חטא.

ויז שאמר יוסף הצדיק ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלהים, כי יוסף הצדיק בגודל ענוותנותו החשיב עצמו לבעל חוטא גדול, וכל ימיו היה בתשובה כדרך הצדיקים, ובודאי עשה תשובה מאהבה, אשר על זה איכא שזכר בעולם הזה, וזה מגין עליו שלא יבא לידי חטא, ולזה אמר ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת, הלא וחטאתי לאלהים, ועשיתי תשובה מאהבה, וזה מגין עלי שלא אבא לידי חטא.

ויל"פ בזה מה שאומרים בנוסח ההודאה, כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מעל חוקי רצונך. דקדקו המפרשים בכפל הלשון להשכיחם תורתך ולהעבירם מעל חוקי רצונך. ואפ"ל דהנהגה כל כוונת היונים היה להעביר את בני ישראל על הדת, והמה ידעו שאם יעסקו ישראל בתורה, יגן המצוה של לימוד התורה שלא יבואו לידי חטא, ולזה בראשונה עמדו על בני ישראל להשכיחם תורתך, ועל ידי זה לא יהיה להם שזכר מצוה שיגן עליהם שלא יחטאו, ובוזה היו מבקשים להעבירם מחוקי רצונך, אולם בני ישראל מסרו נפשם לעסוק בתורה ולא חששו מפני הגזירה, ועל ידי זה זכו לנס, ולזה אומרים וודים ביד עוסקי תורתך, כי נס חנוכה היה בזכות לימוד התורה.

ובדרך זה יש לפרש הברייתא במס' סופרים, הנרות הללו אנו מדליקין על הנסים ועל הנפלאות ועל התשועות ועל המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה על ידי כהניך הקדושים וכל מצוות שמונת ימי חנוכה הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד כדי להודות ולהלל לשמך הגדול על נסיך ועל נפלאותיך ועל ישועתיך. ויל"ד אומרו וכל מצוות שמונת ימי חנוכה הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהם, דמאי ס"ד דהך הלכתא דאסור להשתמש לאורה לא היא נוהגת בכל שמונת ימי חנוכה.

אמנם י"ל בהקדם מה שהקשה הבית יוסף (או"ח סי' עת"ד) למה מדליקין נרות שמונה ימים, הא לא היה נס רק שבעה ימים. וי"ל על פי מה שאמרו חז"ל (שבת קטז.) על

ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית שם בבית. איתא במדרש ילקוט (רמז קמז) ויבא הביתה לעשות מלאכתו, רבי אליעזר אומר שבת היה, דכתיב (בראשית ב' ג) כי בו שבת מכל מלאכתו, ומה מלאכה היתה לו, שונה וקורא מה שאביו למדו. ומרן דו"ד זללה"ה בדברי יואל בפרשתן (עמוד שיט) פי' שעל ידי לימוד תורתו היה בונה בית המקדש של מעלה, וזה נקרא מלאכה, ע"ש לדרכו. אמנם לפי דברי המדרש צריך ביאור קישור הפסוק ואין איש מאנשי הבית שם בבית, כי הדרש מוציא לגמרי מפשוטו של מקרא.

ויתבאר על פי מה שכתב באור חדש (קידושין לט.) בטעם שאמרו חז"ל שזכר מצוה בהאי עלמא ליכא, משום דקיי"ל (בבא מציעא סה.) דשכירות אינו משתלמת אלא לבסוף, וכל ימי חלדו האדם הוא עומד ופועל מעשה ה' ומצותיו ואין לו שכרו עד שזכו לעפרו וישקיט מעבודתו. אכן אמרו חז"ל (ברכות סד.) תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא לעולם הבא, הרי דלימוד התורה לא יושבת אף לאחר מיתת האדם ואין קץ ותכלית לעבודה זו, מעתה ראוי לשלם שכר התורה גם בעולם הזה, עכ"ד.

והנה מבואר שם בגמרא דאי איכא שזכר מצוה בהאי עלמא מגין המצוה דלא ליתי לידי הרהור עבירה, ע"ש. ולפי זה כיון דאיכא שזכר מצוה בעולם הזה על לימוד התורה, הרי זה מגין על האדם שלא יחטא.

ובזה יתבאר ויבא הביתה לעשות מלאכתו, שהיה שונה וקורא מה שאביו למדו, וגם בזמנים הקשים ביותר בהיותו עבד לשר הטבחים לא פסיק פומיה מגירסא, והיינו דאתני ליה שהיה לו שכר על לימוד התורה, והשכר הגין עליו שלא יבא לידי חטא, כי סגולת התורה הוא להגן מן החטא בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה (סוטה כא.) וע"כ גם בעת ההוא כאשר ואין איש מאנשי הבית שם בבית ותתפשהו בבגדו וגו' וינס ויצא החוצה, כי כח התורה הוא אשר היה לו לעזר וסיוע שינצל מן החטא, כי באמת היה לו ליוסף כמה וכמה מצוות ומעש"ט בלי שיעור וערך אשר עליהם יגיע לו שכר מצוה שיגין שלא יחטא, אך מ"מ הרי שכר מצוה בה"ע ליכא, אולם כיון שהיה עוסק בתורה זכה לשכר על לימודו בעולם הזה, ועל ידי זה היה יכול להתגבר ולהנצל.

ועל פי זה יל"פ מה שנאמר לעיל מיניה בפרשה, שאמר יוסף ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלהים, ודקדק א"ז הגה"ק רבי אלעזר ניסן זללה"ה (הו"ד בייטב לב פ' וישב) דהיה לו לומר ואחטא לאלהים, ומרו

והיינו דאהני ליה ליוסף צדיקא דאע"פ שהיה מלא מצות ומעש"ט, זכות התורה עמדה לו להנצל מן החטא.

ואנן מה נאמר ומה נדבר, בימינו אלה שנמצאים אנחנו במדינה טמאה ערות הארץ, ובני ישראל מתנסים בנסיונות קשים ומרים, וצריכים לסייעתא דשמיא מרובה שיוכלו לעמוד בהם, ואם כי אמרו חז"ל (ויק"ר פל"ב ס"ה) יוסף גדר עצמו מן הערוה ונגדרו ישראל בזכותו, ובודאי שקדושתו קאי וקיים עד ימינו אלה שיוכלו לעמוד נגד נסיונות היצר, מכל מקום הרי יוסף הצדיק עצמו גם הוא עמד בנסיקה אך ורק על ידי שהיה קורא ושונה מה שאביו למדו כאמור לעיל, ועל ידי זה נמשך עליו כח הקדושה להתגבר על היצר, וגם אנחנו יש לנו עצה זו, וכל איש מישראל יכול להשתמש בעצה זו על ידי שיבואו בביהמ"ד לעסוק בתורה, והתורה הקדושה מגינא ומצלי מן החטא.

ויתכן לומר שלטעם זה תקנו חז"ל (שבת כא:.) גר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, להאיר אור התורה על אנשים המוכרחים להלך בשווקים וברחובות לצורך פרנסתם שיוכלו לעמוד בנסיון, כי צריכים לסייעתא דשמיא כאשר יוצאים בשוק שיהא ביאתו לביתו בלא חטא, וע"י שיעסקו בתורה יזכו לשמירה מעולה בלכתו בשוק שלא לבא לידי חטא ח"ו.

ויל"פ מה שכתב בערוגת הבשם כי ראשי תיבות של ע'מך ישראל צ'ריכין פ'רנסה בגימטריא נ"ר, כי נרות חנוכה משפיעים פרנסה לבני ישראל, ע"ש. ולפי דרכינו יל"פ הענין בזה, ע"ד שכתב בבני יששכר (לחנוכה מאמר ב אות יב) בשם הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זללה"ה כי ל"ו נרות של חנוכה הם כנגד ל"ו מסכתות, כי התורה אור, עכ"ד. ועל לימוד התורה איכא שכר מצוה, ולכן נרות חנוכה משפיעים פרנסה בריחוק וכל מילי דמיטב לבני ישראל.

הפסוק (משלי ט א) חצבה עמודיה שבעה, התורה שבכתב הוא שבעה ספרים, כי ספר במדבר הוא שלש ספרים, עד ויהי בנסוע הוא ספר אחד, ויהי בנסוע ספר ב' ומשם ואילך ספר ג'. והנה כתיב (משלי ו כג) כי נר מצוה ותורה אור, ומלכות יון הרשעה עמדה על בני ישראל להשכיחם תורתך, היינו לבטל ז' ספרים של התורה אור, וגם רצו להעבירם מחוקי רצוניך, שלא יקיימו מצות ומעש"ט, לזה תקנו שמונת ימי חנוכה, שבעה נגד ז' ספרים שבתורה, ויום אחד הוא נגד נר מצוה שרצו לבטל. וזה שאומרים בנסוח ההודאה כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצוניך, שרצו לבטל נר מצוה ותורה אור, ולכן וקבעו שמונת ימי חנוכה, נגד שני הענינים.

והנה בטעם שאמרו דאסור להשתמש לאורה, כבר הקשה הגמרא וכי נר קדושה יש בה (שבת כב.), ורש"י ז"ל פירש (שם כא: ד"ה ואסור) הטעם דאסור להשתמש לאורה, שיהא ניכר שהוא נר מצוה. ובספרי קודש (עיי' דברים אחדים דרוש לב) כתבו רמז, משום דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ועל כן אסור להשתמש לאורה, להורות שאי אפשר להנות בעולם הזה מנר מצוה ותורה אור. ולפי זה יובן מה ס"ד שלא יהא נהוגת חך הלכתא דאסור להשתמש לאורה בכל שמונת ימי חנוכה, כי למען הרמז דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא יונח על יום אחד, אבל על שאר שבעה ימים שהוא נגד ז' ספרי תורה, ועל לימוד התורה איכא שכר בעולם הזה, הוה אמינא שיהא מותר להשתמש לאורה, ולזה משמיענו וכל מצות שמונה ימי חנוכה הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד, והטעם בזה כדי להודות ולהלל לשמך הגדול, וכמו שכתב רש"י שיהא ניכר שהוא נר של מצוה, והרי טעם זה שייך בכל שמונת ימי חנוכה.

עכ"פ יצא לנו מזה דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, רק על לימוד התורה, ואז השכר מגין שלא יבא לידי חטא,

קטעי דברות קודש שנאמרו בלילי חנוכה

לקיים רצון ה', יותר מכל חיי עולם הבא ושכר המצות. וזה שאמר הנרות הללו קודש הן ואין לנו רשות להשתמש בהן אלא לראותם בלבד, כי כל כוונתנו בעסק התורה והמצות אינו לצורך עצמינו כלל, ואין אנו מבקשין על זה שום שכר, כי אם להודות ולהלל לשמך הגדול, שיתגדל ויתקדש שמו בעולם. (ליל ב) *

נרות חנוכה מסוגל לפרנסה

במס' שבת (דף כב.) אמר רבה נר חנוכה מצוה להניחה בטפח הסמוכה לפתח, והיכא מנח ליה, רב אחא בריה דרבא אמר מימיין, רב שמואל מדפתי אמר

מצות ומעש"ט למען יתגדל שמו ית'

הנרות הללו קודש הן ואין לנו רשות להשתמש בהן אלא לראותם בלבד כדי להודות ולהלל לשמך הגדול. יתבאר על פי מה שאמרו חז"ל (אבות פ"ד מ"ז) יפה שעה אחת בעולם הזה תורה ומעשים טובים יותר מכל חיי עולם הבא, והיינו שהעיקר הוא עולם הזה עולם המעשה של קיום התורה והמצות, ולא עולם הבא שהוא עולם השכר, ויש לומר שלזה התקינו להיות אסור להשתמש לאורה, להורות שאין אנו מבקשין שום שכר והשתמשות של קיום התורה והמצות, כי עיקר כוונתנו בקיום מצות ה' הוא חלקינו מכל עמלינו מה שאנו זוכין

ולפי זה יש לומר כי מה שניצולו בני ישראל ממלכות יון, היתה רק על ידי שעמדו על משמרתם ביסודי הדת בקדושה ובטהרה, ועל ידי שמירת אות ברית קודש בשלימות, זכו להנצל מחצי האויב. וזה שאומרים בנוסח ההודאה, הנרות הללו אנו מדליקין על הנסים וכו' ועל המלחמות שעשית לאבותינו על ידי כהניך הקדושי"ם, שבשביל שהיו נזהרים בקדושה ובשמירה יתירה, זכו לנצחון המלחמה. וזה שאומרים ורשעים ביד צדיקי"ם וטמאים ביד טהורי"ם, כי בזכות שהיו נזהרים במדת יסוד צדיק והיו טהורים זכו לישועה.

ואמרו חז"ל במדרש (שהש"ר פ"ד סכ"ה) יוסף ירד למצרים וגדר עצמו מן הערה ונגדרו כל ישראל בזכותו. נמצא כי מה שזכו החשמונאים הקדושים לעמוד בקדושתן, זה היה בכח ובזכותו של יוסף הצדיק שגדר עצמו מן הערה, ולזה אמר יוסף הצדיק אלקים יחנ"ך בני, שהתפלל על גס חנוכה, שעשה פעולות לחזק קדושתן של ישראל, ועל ידי זה זכו החשמונאים הקדושים להנצל מחצי המלחמה.

וזה שאמר הדודאים נתנו ריח זה ראובן שהציל את יוסף, ועל ידו הורד יוסף מצרימה וגדר עצמו ונגדרו כל ישראל בזכותו עד סוף כל הדורות, ועל פתחינו כל מגדים זה נר חנוכה שאצל הפתח מבחוץ, כי הטעם שמדליקין אצל הפתח מבחוץ, כי אלו הסובבים ברחובות ובשווקים צריכים שמירה יתירה שיתחזקו בשמירת גדרי הקדושה, ולזה מדליקין נר חנוכה אצל פתח מביתו מבחוץ, כדי שההולכים בשוק יראו את נר חנוכה וילמדו לדעת שעיקר השמירה להנצל מכל צרה וצוקה הוא על ידי שמירת גדרי הקדושה, ויזהרו בשמירת עינים ושמירת המחשבה.

ועל פי זה יש לפרש מה שכתב בערוגת הבשם (פ' ויגש) ע'מך ישראל צ'ריכין פ'רנסה ראשי תיבות גימטריא גר. כי למחיה שלחני אלקים לפניכם (בראשית מה ה), שלחני ראשי תיבות לה'דליק נ'ר ח'נוכה ש'מונה י'מים, כי נר חנוכה משפיע פרנסה, עכ"ד. כי ידוע (תקו"ז תט"ו דף ל) כי בסיבת חטא הידוע נתמעט שפע הפרנסה, כי נגעי בני אדם המשחיתים לוקחים השפע. ובכן מאחר שגר חנוכה משפיע קדושה, הרי בזכות זה נשפע שפע הפרנסה, ולזה אמר יוסף הצדיק כי למחיה שלחני אלקים לפניכם, שעל ידי שהיה יוסף במצרים והשפיע קדושה לבני ישראל, זכו לנס חנוכה ולהמשיך בו שפע הפרנסה. ויה"ש שיושפע לכל בני ישראל השפעות טובות ברוחניות ובגשמיות. (ליל ד)

משמאל, והילכתא משמאל, כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין.

יש לרמז בזה גודל סגולת המצוות, דאיתא בגמרא (קדושין ד.) דנשים פטורות מתלמוד תורה וחיובות במזוזה, ופריך ונקיש מזוזה לתלמוד תורה, לא סלקא דעתך דכתיב למען ירבו ימיכם, גברי בעי חיי נשי לא בעי חיי, ע"ש. הרי שמצות מזוזה משפיע אריכות ימים. והנה כתב בערוגת הבשם (פ' ויגש) ע'מך ישראל צ'ריכין פ'רנסה ראשי תיבות גימטריא גר. כי למחיה שלחני אלקים לפניכם, שלחני ראשי תיבות לה'דליק נ'ר ח'נוכה ש'מונה י'מים, כי נר חנוכה משפיע פרנסה, עכ"ד. ובזה י"ל הטעם דצריך שתהא מזוזה מימין ונר משמאל, כי כן כתיב (משלי ג טז) אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד, כדי לרמז על השפעת אורך ימים בימין והשפעת עושר וכבוד בשמאל, והש"ת יעזרינו שנוכה לקבל כל השפעות טובות אלו שפע ברכה והצלחה וכל טוב. (ליל א)

האבות התפללו על נס חנוכה

במדרש (הובא בחתם סופר) הדודאים נתנו ריח, זה ראובן שהציל את יוסף, ועל פתחינו כל מגדים, זה נר חנוכה שאצל הפתח מבחוץ.

וי"ל על פי מה שכתב ק"ז זללה"ה במאור עינים (פ' מקץ דרוש לחנוכה) ידוע כי האבות התפללו בימיהם על העתיד להיות עד ביאת המשיח במהרה בימינו, כן רמז אברהם אבינו עליו השלום על חנוכה באומרו (בראשית כב ה) שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה, הוא כ"ה בכסליו, שהתפלל שינצחו את היונים בימי מתתיהו, וכמו כן יוסף הצדיק חרד על הדבר ורמז בדברו עם בנימין אלהים יחנך בני (בראשית מג ט), יחנך לשון חנוכה, שיעשה השם ניסים ונפלאות בחנוכה, עכדה"ק.

ובזה יתבאר המדרש הדודאים נתנו ריח, זה ראובן שהציל את יוסף, ועל ידי זה שניצול יוסף הצדיק התפלל שינצלו החשמונאים, ומכח זה ועל פתחינו כל מגדים זה נר חנוכה שאצל הפתח מבחוץ, שזכינו לנס חנוכה.

בזכות הקדושה ניצולו מן היונים

אמנם י"ל ביותר, על פי דברי החתם סופר בספר הזכרון, שסגולה להנצל מחצי האויב הוא שמירת אות ברית קודש, כי גם זו נקרא בלשון חץ כמו שאמרו (הגיגה טו.) יורה כחץ, וכתיב (תהלים קכז ד) כחצים ביד גבור כן בני הגעורים, ועל כן מדה כנגד מדה יש בו סגולת הצלה מחצי המלחמה, עכ"ד.

נערך ע"י הוועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ותשוח"ח להם

קריאת עזר וישיבתנו "ברך משה" רהסודרי סג"ממאר

ע"ש כ"ק רבינו הקוה"ט מרן משה בן הגה"ק רבי חיים צבי זיעועבי"א

קרית יואל - בני ברק

המטרה: להמציא הלוואות גדולות בתשלומים נוחים ביותר לאנ"ש שהגיע זמן כלולות בניהם בשעמו"מ

"ברכת מזל טוב"

הננו משגרים ברכת מזל טוב כמה ולבבית לאנ"ש החשובים כל אחד בשמו יבורך

הרה"ח ר' שלמה זלמן גראס שליט"א

ולחותנו הרה"ח ר' אברהם שמואל פינקלשטיין שליט"א

הרה"ח ר' עזריאל שווארץ שליט"א

לנישואי צאצאיהם ביום שלישי באולמי ארמונות ת

הרה"ח ר' יצחק אייזיק האלבער שליט"א

לנישואי בתו ביום רביעי באולמי ארמונות תן

הר"ר רפאל גריין הי"ו

ולאביו הרה"ח ר' אליעזר גריין שליט"א

ולחותנו הרה"ח ר' שמריהו גליק שליט"א

להכנס בנו, נכדם הב' אפרים נ"ו לעול התורה והמצוות

הר"ר יואל ראטער הי"ו

ולאביו הרה"ח ר' שלום אליעזר ראטער שליט"א, חבר וועד קרן עזר נישואין

ולחותנו הרה"ח ר' משה יוסף ענגעל שליט"א

ולזקינו הרה"ח ר' משה יעקב ראטער שליט"א

להולדת בנו, נכדם - השלום זכר בבית חותנו רח' דונולד

הכנסתו בכריתו של אאע"ה ביום שבי' בבית מדרשינו בזכרון מאיר

הר"ר וחיאל מיכל בערקאוויטש הי"ו

ולאביו הגאון הגדול דומ"ץ קרית יואל שליט"א

ולחותנו הרה"ג ר' משה מנחם כהנא שליט"א, רב ביהמ"ד אוהל יהושע

להולדת בנו, נכדם - השלום זכר בביהמ"ד עטרת זקנים

הכנסתו בכריתו של אאע"ה ביום שבי' בבית מדרשינו בזכרון מאיר

"נפש חי'ה"

ע"ש הרבנות הצדוקת
מרת חי' מירלש"ש ע"ה
בת מרן רבינו משה ז"ע
נלביע חי' שבט תשנ"ג
☆☆☆

"חסדי מנחם משה"

ע"ש
ר' מנחם משה גאנץ
ז"ל
ב"ר דוב ז"ל
נלביע י"ג מנחם אב תשנ"ג
☆☆☆

"תהלה לרוד"

ע"ש ר' משה רוד
מעלער ז"ל
ב"ר חזקאל משולם ז"ל
נלביע י"א תשרי תשס"ח
☆☆☆

"אב"ן ישראל"

ע"ש ר' אברהם נתן
בערנאט ז"ל
ב"ר ישראל ז"ל
נלביע ט"ז חשוון תשנ"ו
☆☆☆

"ציון לנפש חי'ה"

ע"ש ר' בן ציון בנעט
ז"ל ב"ר ישראל צבי ז"ל
נלביע ט' שבט תשנ"ג
ווגתו מרת חי'ה ע"ה
ב"ר יהושע ז"ל
נלביע י"א סיון תשנ"ה
☆☆☆

"חסדי בא"ר"

ע"ש ר' אלכסנדר
בנעט ז"ל ב"ר עזרא ז"ל
נלביע כ"ג ניסן תשנ"ו
ווג' מרת רייזל ע"ה
ב"ר אפרים ז"ל שמעון
נלביע ה' סבת תשנ"א
☆☆☆

"משא"ת חיים"

ע"ש ר' חיים גריין ז"ל
ב"ר מרדכי מנחם ז"ל
נלביע כ"א אדר א' תשס"ח
ווגתו מרת א"א א"א
שוינדל ע"ה
ב"ר משה אליהו ז"ל
נלביע י"ב ניסן תשס"ג

"חסדי שלמה זלמן"

ע"ש ר' שלמה זלמן ז"ל
בן ר' מרדכי ווירבערנער ז"ל
נלביע ח' ססלו תשס"ב
☆☆☆

"חסדי ישראל יעקב"

ע"ש ר'
ישראל יעקב אייזבערנער ז"ל
נלביע ט"ו אדר תשנ"ו
ואביו ר' נתן נטע ב"ר מנחם
מענדל ז"ל ב' כ"ו סיון תשנ"ה
ואמו מרת דינה ע"ה
ב"ר יעקב ישראל הלוי ז"ל
נלביע כ"ט תמוז תשנ"ג
☆☆☆

"חסדי שמואל חנה"

ע"ש
ר' שמואל זאב לעוו ז"ל
ב"ר יעקב דוב ז"ל
נלביע ג' תשרי תשנ"ה
ווג' מרת חנה ע"ה
ב"ר חיים משה ז"ל
נלביע י"ב חשוון תשנ"ו
☆☆☆

"אנשי חי"ש"

ע"ש
ר' אביגדור פרידמאן ז"ל
ב"ר נחמי' ז"ל
נלביע ז' שבט תשנ"ג
ווג' מרת חנה לאה ע"ה
ב"ר יעקב פרענקל מ"ח ז"ל
נלביע ב' אלול תשס"ג
☆☆☆

"צב"א מר"ם"

ע"ש ר'
צבי אייזלך געלבמאן ז"ל
ב"ר אברהם ז"ל
נלביע ד' אלול תשנ"ט
ווג' מרת בריינדל ע"ה
בת ר' מרדכי מנחם ז"ל
נלביע כ"ה תמוז תשנ"ט
☆☆☆

"אפריון נמש' אר'

שמעון"
ע"ש ר' שמעון דאקאל ז"ל
בן ר' שניאור זלמן ז"ל
נלביע ז' מנחם אב תשנ"ח
☆☆☆

"זכרון חיים צבי"

ע"ש ר' חיים צבי שווארץ ז"ל
ב"ר חוקי איתמר מו"י ז"ל
נלביע י"ג כסלו תשנ"ה
☆☆☆
"ממכון שבתו
השגחה"